

Handen vol ervaring

Handreiking voor
zorgaanbieder

Handreiking voor zorgaanbieder

EEN GOEDE TOEKOMST

Onderzoek naar een geslaagde trajectbenadering voor slachtoffers van seksuele uitbuiting

Een goede toekomst: Onderzoek naar een geslaagde trajectbenadering voor slachtoffers van seksuele uitbuiting

Mevr. D. Hollman - van Munster, MSc.
Onderzoeker

In samenwerking met en met dank aan Celine Chaigneau, Rachel Peute, Tess Luttikhuis, Artie Janssen en Joost Richards

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	1
1. ONDERZOEKSPILOT 'HANDEN VOL ERVARING'	2
1.1. <i>Achtergrond en aanleiding</i>	2
1.2. <i>Behoefteteonderzoek</i>	2
1.3. <i>Onderzoeksdesign</i>	3
1.4. <i>Respondenten</i>	3
1.5. <i>Meetinstrumenten en uitkomstmaten</i>	5
1.6. <i>Resultaten</i>	6
2. WIE IS ER NODIG	12
2.1. <i>Jongeren</i>	12
2.2. <i>Ervaringsmaatjes</i>	13
2.2. <i>Coach</i>	13
2.3. <i>Coördinator</i>	14
2.4. <i>Gedragswetenschapper</i>	14
3. WAT IS ER NODIG	15
3.1. <i>Ervaringsmaatjes</i>	15
3.2. <i>De zorgaanbieder</i>	20
4. HET TRAJECT	21
4.1. <i>Vorbereiding</i>	21
4.2. <i>Inclusieperiode</i>	21
4.3. <i>Kennismakingsperiode</i>	22
4.4. <i>Contactperiode</i>	23
4.5. <i>Afronding</i>	23
4.6. <i>Bereikbaarheid</i>	24
4.7. <i>Vertrouwelijkheid</i>	25
4.8. <i>Verantwoordelijkheden</i>	25
4.9. <i>Rapportages</i>	26
5. LITERATUUR	27
BIJLAGEN	28
<i>Flyer</i>	28
<i>Informatiebrief voor jongeren</i>	29
<i>Informatiebrief voor ouder(s), verzorger(s), (gezins)voogd, gemeente</i>	31

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

VOORWOORD

In 2018 ging het onderzoeksproject genaamd “Een goede toekomst: onderzoek naar een geslaagde trajectbenadering voor slachtoffers van seksuele uitbuiting” van start.

Via Jeugd, Fier, Sterk Huis, Hogeschool Leiden en Praktikon onderzochten samen, aan de hand van verschillende onderzoekspilots, op welke manier een trajectbenadering aansluiting vindt bij de complexe problematiek van slachtoffers van seksuele uitbuiting, de sensitiviteit voor problematiek bij instellingen vergroot, en de samenwerking en continuïteit van behandeling verbetert. De vraag “wat zijn werkzame elementen in een trajectbenadering van jongeren om hen weer perspectief op een ‘normaal’ leven te kunnen bieden?” stond centraal.

In 2020 startte Via Jeugd de onderzoekspilot ‘Handen vol ervaring’. De onderzoekers wilden graag weten of de inzet van ervaringsdeskundigen een positieve bijdrage heeft aan hulpverleningstrajecten aan slachtoffers van seksuele uitbuiting.

Twee jaar later leken bevindingen uit zowel metingen als uit interviews met de jongeren en ervaringsmaatjes er op te wijzen dat er mogelijk een positieve samenhang is tussen de inzet van ervaringsmaatjes (met eigen ervaring) en het welzijn of maatschappelijk functioneren van de jongeren.

De handreiking die voor u ligt is het procesverslag van de onderzoekspilot ‘Handen vol ervaring’ van Via Jeugd. Deze handreiking is gebaseerd op de kwalitatieve - (logboeken en interviews) en kwantitatieve gegevens (metingen) vanuit de onderzoekspilot. Deze handreiking is geschreven voor zorgaanbieders die ‘Handen vol ervaring’ in hun zorgaanbod willen opnemen om jongeren naar een goede toekomst te begeleiden. Daarnaast is er ook een handreiking geschreven voor ervaringsmaatjes die samen met u aan de slag willen met ‘Handen vol ervaring’.

In het bijzonder een groot dankwoord naar de jongeren en de ervaringsmaatjes voor hun deelname aan ‘Handen vol ervaring’. Met het vertrouwen wat jullie (opnieuw) hebben gegeven, zouden we jongeren het vertrouwen in zichzelf en hun toekomst kunnen laten (her)ontdekken middels ‘Handen vol ervaring’.

1. ONDERZOEKSPILOT 'HANDEN VOL ERVARING'

1.1. Achtergrond en aanleiding

De problematiek van meiden die (vermoedelijk) slachtoffer zijn van seksuele uitbuiting of (opnieuw) dreigen te worden, is specifiek en complex. Er is vaak sprake van traumatische ervaringen, hechtingsproblematiek, een laag gevoel van eigenwaarde, een laag zelfbeeld, problemen op zowel school als thuis, en zwangerschappen op jonge leeftijd. Mede vanwege deze complexiteit ervaart de hulpverlening voor deze slachtoffers verschillende knelpunten. Zo worden signalen van slachtofferschap vaak niet (tijdig) herkend, onjuist geïnterpreteerd, of wordt er onjuist gehandeld. Daarnaast is de hulpverlening vaak te algemeen, minimaal afgestemd op deze specifieke doelgroep en wordt deze volgens 'stepped care' ingezet (d.w.z. er wordt gestart met de eenvoudigste interventie die past bij de klachten, iemand krijgt niet meer intensieve hulpverlening dan strikt noodzakelijk terwijl dat wel nodig is). Ten slotte wordt er onvoldoende gefocust op het versterken van het toekomstperspectief en het voorkomen van terugval en revictimisatie (opnieuw slachtoffer worden).

Een mogelijke uitkomst voor bovenstaande knelpunten in de hulpverlening voor slachtoffers van seksuele uitbuiting is een adequate trajectbenadering. Een **trajectbenadering** veronderstelt een geïntegreerd hulpverleningstraject waarbij verschillende deeltrajecten naadloos op elkaar afgestemd zijn. Maar op dit moment ontbreekt het nog vaak aan adequate overdrachten, afstemming van de taakverdeling en een sector-overstijgende samenwerking tussen de verschillende betrokken domeinen en niveaus.

Het onderzoeksproject genaamd "Een goede toekomst: Onderzoek naar een geslaagde trajectbenadering voor slachtoffers van loverboys" wilde daarom meer zicht krijgen op (potentieel) werkzame elementen van trajectbenaderingen. Met behulp van verschillende onderzoekspilots is binnen dit project geprobeerd om ook de eerste effecten van die (potentieel) werkzame elementen te meten. 'Handen vol ervaring' van Via Jeugd is één van die onderzoekspilots geweest.

De onderzoekers hoopten dat de resultaten uit het onderzoeksproject de praktijk (o.a. de hulpverlening) zou helpen in verbeterde signalering, beter passende behandeling en beter op elkaar afgestemde samenwerking tussen betrokken partijen om een jongere heen. Met als uiteindelijk doel positievere uitkomsten voor de slachtoffers van seksuele uitbuiting.

1.2. Behoeftesonderzoek

Om zicht te krijgen op (potentieel) werkzame elementen van trajectbenaderingen heeft er binnen het onderzoeksproject eerst een behoefteonderzoek plaatsgevonden. Met een **behoefteonderzoek** wilden onderzoekers inzicht krijgen wat de behoeften en aandachtspunten van slachtoffers van seksuele uitbuiting zijn in een dergelijke trajectbenadering. Dit behoefteonderzoek bestond uit tijdlijninterviews met (vermoedelijke) slachtoffers van seksuele uitbuiting, familieleden, betrokken hulpverleners en docenten. Via

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

deze tijdlijninterviews probeerden onderzoekers zicht te krijgen op de succesfactoren, belemmerende factoren en behoeften van de slachtoffers in hun hulpverleningstrajecten. Vanuit dit behoefteonderzoek kwam onder andere naar voren dat het hebben van een sociale steunbron belangrijk was voor jongeren en kon leiden tot positieve en duurzame veranderingen in het leven van de slachtoffers. Deze **sociale steunbron** was iemand uit het formele of informele netwerk waar het slachtoffer een 'klik' mee voelde, die er onbevooroordeeld voor de jongere was, die een gevoel van vertrouwen, duidelijkheid en veiligheid uitstraalde, die investeerde in de jongere leren kennen, die de jongere door moeilijke tijden heen steunde, die langere tijd betrokken bleef bij de jongere en die er was om op terug te vallen. Deze persoon had ook kennis van de complexe problematiek die gepaard gaat met slachtofferschap van een seksuele uitbuiting, vanuit een hulpverlenersrol of vanuit eigen slachtofferschap. Hij of zij had ervaring en kon vanuit deze ervaring de jongere helpen.

Het behoefteonderzoek liet zien dat de langdurige aanwezigheid van zo'n sociale steunbron met ervaringsdeskundigheid de slachtoffers op verschillende manieren positief ondersteunde. Zo hielp de vertrouwensband die werd opgebouwd met deze persoon in het geven van openheid over wat er speelde. Bovendien hielpen de gesprekken die zij voerden om het schuldgevoel waar zij vaak mee worstelden te verminderen. Ook komt in meerdere interviews naar voren dat zo'n sociale steunbron meerdere meiden heeft ondersteund in het aangifteproces, in het accepteren van - en toekomen aan traumaverwerking, en in het herstellen van het contact met ouders en andere belangrijke personen in het netwerk. Ten slotte gaven meerdere slachtoffers aan dat zij vaak veel aan hun hoofd hadden gedurende hun hulpverleningstraject en dat het hebben van een sociale steunbron met ervaringsdeskundigheid hen ook hielp bij het regelen van vele praktische zaken, zoals uitkeringen, vervolgplekken, huisvesting, school en werk.

Ook de wetenschappelijke literatuur laat positieve resultaten zien in de inzet van ervaringsdeskundigheid. Zo deden Van Gestel-Timmermans en collega's (2012) onderzoek naar de effecten van de cursus 'Herstellen doe je zelf'. De cursusleiders zijn twee ervaringsdeskundigen. Na de cursus scoorden de deelnemers significant hoger op empowerment, hoop en (zelf)vertrouwen dan voor de cursus. Een deel van de deelnemers gaf aan dat zij geïnspireerd werden door de cursusleiders als rolmodellen. Wright-Berryman, McGuire en Salvers (2011) deden literatuuronderzoek naar de effecten van ACT (Assertive Community Treatment) gegeven door een team van hulpverleners samen met ervaringsdeskundigen. Zij stelden dat de toevoeging van een ervaringsdeskundige kan leiden tot een verbetering bij de behandeltrouw en de relatie met de hulpverlener. Tenslotte vinden Van Vugt, Kroon, Delespaul en Mulder (2012) een positieve relatie tussen de betrokkenheid van een ervaringsdeskundige en het geestelijk en sociaal functioneren van cliënten met psychische klachten, gemeten met de HoNOS.

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

Hoewel er positieve resultaten in de wetenschappelijke literatuur naar voren komen, zijn er ook studies naar de inzet van ervaringsdeskundigen waarin geen effect is gevonden (Keuzenkamp & van Hoorn, 2022). Het effect van de inzet van ervaringsdeskundigen is namelijk moeilijk te meten omdat er veel verschil zit in de benadering van en aanpak door ervaringsdeskundigen. Dat maakt dat onderzoek naar de inzet van ervaringsdeskundige wordt aanbevolen, met als doel dat het de cliënt is die er van kan profiteren.

Vanwege het belang van de sociale steunbron in de hulpverleningstrajecten van de geïnterviewde slachtoffers en hun netwerk, hebben onderzoekers van Via Jeugd dit potentieel werkzame element centraal gesteld in de **onderzoekspilot**. Onderzoekers wilden met de pilot genaamd 'Handen vol ervaring' toetsen of het hebben van een sociale steunbron in de vorm van een ervaringsdeskundige of 'ervaringsmaatje' daadwerkelijk leidt tot succesvolle resultaten.

1.3. Onderzoeksdesign

In deze studie is gebruik gemaakt van een multiple case studie met herhaalde metingen (n=1 onderzoek). Dit design is geschikt voor onderzoek bij een kleine doelgroep en past daarnaast goed bij een behandelaanbod/trajectbenadering dat nog deels in ontwikkeling is en waar mogelijk op maat wordt uitgevoerd. Met deze studie kan namelijk ook een eerste indicatie worden gegeven van de werkzaamheid van de specifieke elementen die de pilot in zich heeft. Tenslotte kan door het uitvoeren van herhaalde metingen veranderingen tijdens de trajecten nauwkeurig in kaart worden gebracht.

Als onderdeel van het n=1 onderzoek werden er op drie meetmomenten enkele vragenlijsten afgenomen bij de jongeren: bij start van de pilot, tussentijds (na ongeveer 6 maanden) en na afloop van de onderzoeksperiode (een jaar na start pilot). Daarnaast werden er gedurende de loop van de pilot bij alle jongeren herhaalde metingen om de twee tot vier weken uitgevoerd.

Naast de kwantitatieve dataverzameling zijn tijdens de pilot logboeken bijgehouden, waarin de onderzoekers 'losse' kwalitatieve data (bijvoorbeeld aan de hand van observaties en gesprekken met hulpverleners, jongeren en overige betrokkenen) vast hebben gelegd. De logboeken zijn gebruikt om de pilots intern te evalueren en waar nodig bij te stellen. Daarnaast hebben er aan het einde van de pilotperiode interviews plaatsgevonden met de jongeren waarin op kwalitatieve wijze inzicht werd verkregen op hoe de jongeren het traject hebben ervaren.

1.4. Respondenten

Er hebben vijf jongeren deelgenomen aan 'Handen vol ervaring'. In onderstaand tabel worden de achtergrondkenmerken van de jongeren weergegeven, gebaseerd op een vragenlijst Achtergrondkenmerken die de onderzoekers hebben ingevuld.

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

Tabel 1. Achtergrondkenmerken van jongeren in de pilot bij Via Jeugd (N=5)

Achtergrondkenmerken		Gemiddelde	Sd	Min score	Max score
Leeftijd start pilot		16,20	1,79	13	17
Aantal maanden in instelling voor start pilot		6,60	7,09	1	18
Aantal maanden verblijf in pilot		3,00	1,41	1	4
Land van herkomst	N	Woonsituatie voor opname		N	
Nederland	4	Thuiswonend bij ouders		1	
Niet West-Europees	1	Residentiele voorziening		2	
Dagbesteding voor opname	N	Onbekend		2	
School	4	Ingezette zorg voor opname		N	
Geen	1	Residentieel open - ambulantly		1	
Opleidingsniveau	N	Residentieel gesloten		3	
Praktijkonderwijs/VSO	1	Gezinshuis		1	
Vmbo basis/kader	3	Inkomen/schulden		N	
Mbo	1	Geen inkomen		4	
		Arbeid (seksindustrie)		1	
		Schulden		1	
		Geen schulden		4	

Gemiddeld waren de jongeren 16 jaar oud, de jongste jongere was 13 jaar, de oudste jongere 17 jaar. Gemiddeld verbleven zij zes maanden binnen Via Jeugd voordat zij in de pilot instroomden en namen zij gemiddeld 3 maanden deel aan 'Handen vol ervaring'. De meeste jongeren zijn van Nederlandse herkomst en de meeste jongeren gingen voorafgaand aan de opname bij Via Jeugd naar school. Het opleidingsniveau van de jongeren varieert van praktijkonderwijs tot MBO. Twee jongeren zijn bij Via Jeugd geplaatst vanuit een residentiele voorziening. Twee jongeren verbleven niet op een vaste woon- of verblijfplaats voorafgaand aan de opname bij Via Jeugd. Alle jongeren hebben eerder een vorm van verblijfszorg ontvangen, waarvan drie jongeren in een gesloten instelling voor jeugdhulp hebben gezeten. De meeste jongeren hebben geen eigen inkomen, één jongere heeft schulden.

Daarnaast hebben onderzoekers bij start van de pilot het risicotaxatie-instrument Seksueel grensoverschrijdend gedrag (RIS-L) (Eijgenraam e.a., 2016) voor de vijf respondenten ingevuld. Zie Tabel 2.

Tabel 2. Reden van aanmelding, signalen, risico- en beschermende factoren bij start pilot Via Jeugd (N=5)

Reden aanmelding	SIG	RIS	BES
Jongere 1: Seksueel risicogedrag, contacten met volwassen mannen, wegloupedrag. Aangehouden door zedenpolitie. Opgenomen om te beschermen tegen haar netwerk en haar daarvan los te weken. DSM- of CAP-J classificatie: PTSS	19	7	3
Jongere 2: Zorgen over cognitieve, sociaal-emotionele, seksuele en identiteitsontwikkeling. Beschermen tegen eigen gedrag. Overgeplaatst vanuit andere gesloten instelling (ging sluiten). DSM- of CAP-J classificatie: reactieve hechtingsstoornis, PTSS, ADHD	4	8	1
Jongere 3: Is langere tijd aan ouderlijk gezag onttrokken geweest, zwanger van vriend. Onduidelijk of er sprake is van loverboyproblematiek. Opgenomen i.v.m. wegloupedrag en hulpverlening voor moeder en ongeboren kindje. Tevens zorgen rondom eengerelateerd geweld. DSM- of CAP-J classificatie: PTSS	8	8	3
Jongere 4: Had relatie met oudere man met crimineel verleden. Zorgen over bezit, gebruik en handel in drugs. Jongere onttrok zich aan ouders en hulpverlening. Zorgen om invloed van de man en zijn netwerk op jongere. Geheime plaatsing binnen instelling. DSM- of CAP-J classificatie: PTSS, persoonlijkheidsstoornis, ODD	9	6	4
Jongere 5: Vermoedelijk slachtoffer loverboycircuit. Komt in risicovolle situaties terecht en wordt aan zorg onttrokken door netwerk. Plaatsing om haar fysiek uit haar netwerk te halen. DSM- of CAP-J classificatie: PTSS	13	7	2
SIG Aanvullende signalen slachtofferschap mensenhandel. Maximaal 27 signalen. ≤ 2 signalen: groen, 3-8 signalen: geel, ≥ 9 signalen: rood.			
RIS Aanwezige risicofactoren die de kans op slachtofferschap vergroten. Maximaal 12 signalen. ≤ 3 signalen: groen, 4-6 signalen: geel, ≥ 7 signalen: rood.			
BES Aanwezige beschermende factoren die de kans op slachtofferschap verkleinen. Maximaal 6 signalen. ≤ 1 signaal: rood, 2-4 signalen: geel, ≥ 5 signalen: groen.			
 Score is positief, score lager dan 25e percentiel, of hoger dan 75e percentiel (beschermende factoren).			
 Score is neutraal, score tussen 25e en 75e percentiel.			
 Score is negatief, score hoger dan 75e percentiel, of lager dan 25e percentiel (beschermende factoren).			

Bij drie van de vijf jongeren waren er zorgen rondom seksueel risicogedrag en mogelijk of vermoedelijk slachtofferschap mensenhandel. Zij zijn gesloten geplaatst om hen uit hun netwerk te halen. Bij twee van deze jongeren waren veel aanvullende signalen dat er sprake zou zijn van slachtofferschap. Bij één jongere waren er zorgen rondom een relatie met een volwassen man met een crimineel verleden en zijn netwerk. Bij deze jongere zijn er veel aanvullende signalen dat er sprake was van slachtofferschap. Bij één jongere waren er zorgen rondom wegloupedrag en eengerelateerd geweld, één jongere was overgeplaatst vanuit een andere gesloten instelling, zij moest beschermd worden tegen haar eigen gedrag. Bij alle jongeren waren er veel aanvullende risicofactoren op mogelijk slachtofferschap; bij één van deze jongeren waren ook weinig beschermende factoren aanwezig. Bij alle jongeren was sprake van een post-traumatische stressstoornis.

1.5. Meetinstrumenten en uitkomstmaten

Basisbehoefte

In de zelfdeterminatietheorie (SDT) worden drie universele psychologische basisbehoeften

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

onderscheiden: autonomie, competentie en verbondenheid (Deci & Ryan, 2000). Middels frequente metingen werd de mate waarin de pilot bijdraagt aan het voorzien in de basisbehoeften van de jongeren gemeten. In hoeverre voelen de jongeren zich - gedurende het verblijf in de instelling - gesteund in hun basisbehoeften. Hoe ontwikkelen deze basisbehoeften zich in de loop van de pilot, en in hoeverre speelt de pilot in op deze basisbehoeftes. Om na te gaan in hoeverre in de drie basisbehoeften werd voorzien werden de volgende stellingen voorgelegd:

- i. Ik voel me gezien en gehoord door de begeleiding (verbondenheid)
- ii. Ik kan mee beslissen (autonomie)
- iii. Ik weet waar ik goed in ben (competentie)

De jongeren konden via een slider op een schaal van 0-10 aangeven in hoeverre de betreffende stelling van toepassing was. Het gemiddelde van de scores op de drie stellingen werd gebruikt als indicator voor de mate waarin in de basisbehoeften werd voorzien.

Alliantie

Meerdere malen werd de TASC afgenomen om de alliantie tussen de jongere en de ervaringsdeskundige te monitoren. De TASC (Therapeutic Alliance Scale for Children; McLeod et al., 2017) bestaat uit 12 items waarmee de emotionele band en overeenstemming over therapeutische activiteiten gemeten kan worden.

Specifieke vragen bij frequente meting

Er werden een aantal items meegenomen in de tweewekelijkse metingen die vragen naar de werkzaamheid van de pilot. Door enkele specifieke elementen tweewekelijks te meten, kon worden gekeken hoe deze zich in de loop van de pilot ontwikkelen. Voor de onderzoekspilot 'Handen vol ervaring' waren dat:

1. Ik ben gemotiveerd voor het volgen van een therapie
2. Het contact met de ervaringsdeskundige voegt iets toe aan mijn verblijf.
3. Ik heb het gevoel dat de ervaringsdeskundige mijn kant kiest en probeert om mij te helpen.
4. Ik gebruik de tijd met mijn ervaringsdeskundige om mijn leven te veranderen.
5. Ik denk dat mijn ervaringsdeskundige en ik goed samen werken aan mijn problemen.

De jongeren konden via een slider op een schaal van 0-10 aangeven in hoeverre de betreffende stelling van toepassing was.

Welzijn

Om te weten hoe het met de jongere ging gedurende de pilotperiode en de periode na zorg, is het welzijn van de jongere als uitkomstmaat gedurende langere tijd gemonitord middels een aangepaste versie van de Outcome Rating Scale (ORS; Miller & Duncan, 2000). Jongeren werd tweewekelijks gevraagd om op een 10-centimeter schaal intuïtief aan te geven hoe het op dat moment met hen ging wat betreft individueel (persoonlijk) en sociaal (contact met het gezin, contact met vrienden) welbevinden. Daarnaast werd gevraagd naar het algemeen welbevinden. De totaalscore op de ORS geeft op die manier een indicatie van het algeheel

welbevinden van de jongere. Hoe hoger de score, hoe tevredener zij zijn over hun leven, hoe beter iemand functioneert.

Maatschappelijk functioneren

Om het maatschappelijk functioneren als uitkomstmaat te meten werden de jongeren eveneens tweewekelijks gevraagd op een 10-centimeter schaal aan te geven hoe het gaat op school, werk of dagbestedingsprogramma. Middels deze vragen werd inzicht verkregen op de ontwikkelingen rondom 'dagelijks herstel' (hoe gaat het met een jongere), relaties (hoe is het contact met het steunend netwerk, dus vrienden en gezin) en maatschappelijk functioneren (hoe gaat het met school en werk). De jongeren hadden de mogelijkheid om een (korte) toelichting hierbij te geven.

1.6. Resultaten

Integraal beeld verloop pilot

Op basis van alle in dit onderzoek bij de jongeren verzamelde kwantitatieve data is per jongere een integraal beeld samengesteld over haar ontwikkeling gedurende het verloop van de pilot. Aan de scores op de diverse indicatoren van doelgroep, behandeling, specifieke elementen en uitkomsten, zijn kleurcodes toegekend om aan te geven of het op de betreffende indicator goed (groen), redelijk (geel) of niet goed (rood) gaat. Eveneens wordt middels een 'plusje' (+) of een 'minnetje' (--) aangegeven of zij een significant positieve of negatieve ontwikkeling heeft doorgemaakt op de betreffende indicator gedurende de pilot. In Tabel 3 worden de scores op de indicatoren per jongere weergegeven.

Tabel 3. Scores van jongeren op indicatoren ten aanzien van doelgroep (somscores op schalen RIS-L), behandelkenmerken (gemiddelde scores), specifieke kenmerken (gemiddelde scores) en uitkomsten (gemiddelde scores) (N=5).

	Doelgroep kenmerken			Behandelkenmerken	Pilotspecifieke indicatoren					Uitkomsten	
	Aanvullende signalen slachtofferschap	Risicofactoren	Beschermende factoren	Basisbehoeften	Motivatie therapie	Toevoeging verblijf	Aan mijn kant en probeert te helpen	Leven veranderen	Goede samenwerking	Welzijn	School
Jongere 1	19	7	3	6,76	5,17	10,00	10,00	10,00	10,00	5,40	7,80
Jongere 2	9	6	4	7,88	6,15	7,60	8,10	7,15	8,05	8,74	4,90
Jongere 3	8	8	3	9,63	5,25	10,00	10,00	9,00	10,00	8,13	6,80
Jongere 4	4	8	1	7,12	2,25	8,77	9,07	8,07	9,60	6,30	6,28
Jongere 5	13	7	2	4,56	6,27	5,93	4,53	4,90	5,57	5,00	4,07
Gemiddelde	10,60	7,20	2,60	7,19	5,02	8,46	8,34	7,82	8,64	6,71	5,97

- Score is goed (ORS, basisbehoeften, pilotspecifiek, score 7 of hoger; RIS-L boven 75e percentiel)
- Score is redelijk (ORS, basisbehoeften, pilotspecifiek, score tussen 5 en 7; RIS-L tussen 25^e en 75^e percentiel)
- Score is onvoldoende (ORS, basisbehoeften, pilotspecifiek, score 5 of lager; RIS-L lager dan 25e percentiel)

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

Behandelkenmerken

Drie van de vijf jongeren (60%) gaven aan dat er op de groep goed aan de basisbehoeften (autonomie, competentie en verbondenheid) werd voldaan; één van de jongeren (20%) gaf aan dat daar onvoldoende aan werd voldaan. De meeste jongeren verbleven nog maar kort (maximaal 4 maanden) op de groep op het moment dat zij startten met de pilot. Daarom zijn er te weinig metingen beschikbaar om veranderingen in de loop der tijd te toetsen.

Specifieke elementen

Ten aanzien van de specifieke items (zoals genoemd in 1.3.3.), valt op dat de meeste jongeren (80%) redelijk gemotiveerd waren voor *deelname aan therapie*. De overige vier specifieke items betreffen alle 4 items rondom de ervaringen met de ervaringsdeskundige. Vier van de vijf jongeren (80%) scoorden op alle 4 de items positief. Zij ervoeren een goede samenwerking met het ervaringsmaatje, deze voegde iets toe aan hun verblijf, zij hebben het gevoel gehad dat het ervaringsmaatje aan hun kant stond en hen probeerde te helpen. Ook gebruikten zij de tijd met de ervaringsdeskundige om hun leven te veranderen. Eén jongere is niet zo positief of zelfs negatief over het ervaringsmaatje.

Uitkomsten

Gedurende de pilot scoorden twee jongeren (40%) goed op welzijn. Gedurende de pilot ging het gemiddeld genomen goed met hen op het gebied van relaties met ouders, vrienden en algeheel welbevinden. Bij drie jongeren (60%) ging het gemiddeld genomen gedurende de pilot redelijk op het gebied van welzijn.

Voor wat betreft maatschappelijk functioneren (school, werk of dagbestedingsprogramma) gaf één jongere (20%) aan dat het gemiddeld genomen gedurende de pilot goed met haar ging. Twee jongeren (40%) gaven aan dat het gemiddeld genomen slecht met hen ging gedurende de pilot en twee jongeren (40%) gaven aan dat het gedurende de pilot redelijk met hen ging voor wat betreft maatschappelijk functioneren. Geen van de jongeren scoorde positief op zowel welzijn als maatschappelijk functioneren.

Totaalbeeld

Over het geheel genomen scoorden vier jongeren (80%) gedurende de pilot positief op de pilotspecifieke elementen, behalve op de vraag rondom motivatie voor therapie. Qua doelgroepkenmerken viel op dat alle vier de jongeren één of twee keer in het rode gebied scoorden rondom aanvullende signalen, risico- en beschermende factoren rondom slachtofferschap seksuele uitbuiting. Op het gebied van welzijn en maatschappelijk functioneren ging het met drie van deze jongeren op één van deze maten goed. Bij de 4e jongere ging het redelijk op beide maten. Eén jongere was niet zo positief over de pilotspecifieke elementen (jongere 5) en zij scoorde ook niet goed op de twee uitkomstindicatoren. Qua doelgroepkenmerken valt ook bij haar op dat zij twee keer in het rode gebied scoorde rondom aanvullende signalen, risico- en beschermende factoren rondom slachtofferschap. Op basis van de (mondelinge) toelichtingen die de jongeren hebben gegeven bij de pilotspecifieke vragen kunnen bovenstaande bevindingen nader worden toegelicht.

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

Jongeren die positief zijn over de pilot (N=4)

De jongeren zijn alle vier zeer positief over het contact met de ervaringsdeskundige, maar minder positief over de motivatie voor therapie. De toelichtingen over motivatie voor therapie zijn wisselend. Eén jongere gaf aan dat ze in het begin nog wel gemotiveerd is voor therapie, omdat ze anders met haar problemen bleef zitten, maar gaandeweg de metingen gaf ze aan dat ze er geen zin meer in had omdat ze er geen last meer van had. Eén jongere gaf geen toelichting, één jongere gaf aan nooit therapie gehad te hebben en het ook niet nodig te hebben; één jongere gaf aan dat ze wel wil maar dat de instelling niks doet. Over het contact met de ervaringsdeskundige waren ze allemaal zeer positief. Zij hebben allemaal contact gehad met een ervaringsmaatje dat zelf slachtoffer is geweest van seksuele uitbuiting. Uit de toelichtingen over het ervaringsmaatje blijkt dat ze altijd contact met haar op konden nemen, dat zij hen begrijpt, omdat zij ook dezelfde dingen mee heeft gemaakt, zij kan zich inleven. Ze gaven ook aan dat ze vertrouwen in haar hebben en meer met haar kunnen bespreken dan met de groepsleiding. Ze voelden zich gesteund door haar. Ook helpt en motiveert ze hen om de goede dingen te doen, bijvoorbeeld niet meer weglopen.

Jongere dat niet zo positief is over de pilot (N=1)

Deze jongere was gemiddeld redelijk gemotiveerd voor therapie; eerst gaf ze aan dat ze therapie volgde omdat het moet, dan dat ze het nodig had, en tot slot dat de therapie die ze volgt goed ging. De ervaringsdeskundige waar deze jongere aan gekoppeld was, is een hulpverlener met ervaring in het werkveld en geen eigen ervaringen met seksuele uitbuiting. Zij had een fulltime baan naast haar betrokkenheid bij de pilot. De jongere geeft aan dat ze maar weinig contact heeft gehad met het ervaringsmaatje en daardoor voegde het eigenlijk niet iets toe. Het ervaringsmaatje hielp haar wel met haar vrijheden, en leuke dingen doen. Ze gaf aan dat ze het contact vooral gebruikt om naar buiten te kunnen gaan.

Interviews

In totaal zijn er na afloop van de pilot drie ervaringsmaatje en twee jongeren (jongere 3 en jongere 4) geïnterviewd. Een ouderpaar heeft schriftelijk een evaluatie van de inzet van een ervaringsmaatje gedeeld. Zie Tabel 4.

Tabel 4. Evaluatie van ervaringsmaatjes (N=3), jongeren (N=2) en ouders (N=1) op 'Handen vol ervaring' in thema's.

	Ervaringsmaatjes (n=3)	Jongeren (n=2)	Ouders (n=1)
Reden deelname	<ul style="list-style-type: none"> • Meisje deed mee vanwege behoefte aan contact zonder oordeel • Meisje voelde zich niet begrepen door de hulpverlening • Meisje wilde dat iemand mee bleef gaan, ook naar haar vervolgplek • Meisje deed mee voor (h)erkenning en hoop 	<ul style="list-style-type: none"> • Luisterend oor • Herkenning • "Zij zou me kunnen begrijpen en mijn gevoel kunnen snappen" 	
Beoordeling inzet	<ul style="list-style-type: none"> • Luisteren • Handreiking blijven doen • Middels eigen ervaring begrip tonen • Openheid geven over eigen ervaringen, openheid krijgen • Vrouwen opbouwen zonder verwachtingen 	<ul style="list-style-type: none"> • "Doordat zij haar verhaal deelde, gaf het mij vertrouwen om ook mijn verhaal te delen" • "Zij wist waar ze het over had" • "Zonder haar had ik het niet gekund" • "Ze keek naar wie ik was, niet naar wat ik in het verleden heb gedaan" 	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunend bij gesprekken • Onvoorwaardelijk betrokken • "Begrijpt en ziet wat het met ons als ouders doet" • "Doordat zij haar eigen verhaal deelde, deelde onze dochter ook verdriet en frustratie"
Voorkomen revictimisatie	<ul style="list-style-type: none"> • Investeren in het dialoog aan blijven gaan en gevaren bespreken • "Niet achter keuze voor jongen staan, maar toch respecteren en meisje niet veroordelen" • "Als ik haar niet had weggehaald, weet ik niet of ze nog in leven was" • "Wat je ook doet, het maakt niet uit, ik blijf er evengoed voor jou" 	<ul style="list-style-type: none"> • "Als zij er niet was, had ik niet geweten waar ik nu had gestaan in mijn leven" • "Mijn ervaringsmaatje ging als enige door mijn hoofd die ik om hulp bij te zoeken" • Advies 	
Zelfbeeld	<ul style="list-style-type: none"> • Blijven herhalen dat ze meer waard zijn en hen meer gegund is. 	<ul style="list-style-type: none"> • "Zij gaf mij het gevoel dat ik het waard was" • "Zij sprak vertrouwen uit dat ik het kan" 	
Overdracht / samenwerking hulpverlening		<ul style="list-style-type: none"> • Contact met vervolgplek om uitleg te geven waar het meisje behoefte aan heeft en nodig heeft 	<ul style="list-style-type: none"> • Ervaringsmaatje volgt gezin nog steeds na uitstroom, inzet andere hulp, incidenten en is bij belangrijke gesprekken aanwezig
Herstel belangrijke relaties		<ul style="list-style-type: none"> • "Zij deed mijn verhaal naar mijn zusje. Toen is het vertrouwen weer gaan groeien" • Zorgen delen en horen t.a.v. relatieherstel 	<ul style="list-style-type: none"> • "In die tijd is het ervaringsmaatje degene die ons als ouders er door heen trekt op momenten dat wij dat nodig hebben"
Toekomst	<ul style="list-style-type: none"> • "Dit is wat er met mij is gebeurd, maar het is allemaal goed gekomen" 	<ul style="list-style-type: none"> • "Ze keek naar mijn toekomst en gaf mij vertrouwen in de toekomst" • "Mijn ervaringsmaatje was een voorbeeld en gaf mij hoop" • "Ik kreeg veel vertrouwen in de toekomst omdat het bij mijn ervaringsmaatje ook is gelukt na tegenslagen" 	
Gezonde relaties	<ul style="list-style-type: none"> • Gesprekken t.a.v. betekenis wisselende seksuele contacten • Gesprekken t.a.v. vertekend beeld van relatie in de toekomst • "Inzicht proberen te creëren en de meiden er zelf achter laten komen dat die jongen niet goed voor ze is" 	<ul style="list-style-type: none"> • "Geleerd dat ik mijn eigen ding moet blijven doen en de focus op mezelf" • "Geleerd dat een gezonde relatie is om van iemand te houden maar niet afhankelijk te zijn" 	

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

De jongeren die contact hebben gehad met een ervaringsmaatje dat zelf ervaringen had met seksuele uitbuiting, zijn allemaal positief over dat contact. Dat blijkt zowel uit metingen als uit de interviews. Het lijkt de (h)erkenning, eigen deskundigheid, begrip, hoop, luisteren, onvoorwaardelijke steun, vertrouwelijkheid, tijd en aandacht te zijn dat maakte dat de jongeren deelname aan 'Handen vol ervaring' als toevoeging aan hun verblijf hebben ervaren. Ouders benoemden hetzelfde.

Conclusie

De jongeren die contact hebben gehad met een ervaringsmaatje dat zelf ervaringen had met seksuele uitbuiting, zijn allemaal heel positief over dat contact. Dat blijkt zowel uit de scores op de specifieke items, als uit de toelichtingen en de interviews. Drie van hen scoorden ook positief op één van de twee uitkomstindicatoren welzijn of maatschappelijk functioneren. De jongere dat contact heeft gehad met een professional die veel ervaring heeft in het werken met deze doelgroep jongere, is op sommige onderdelen niet zo heel positief over het contact met haar. Ook op beide uitkomst indicatoren scoort zij niet goed.

Deze bevindingen lijken er op kunnen wijzen dat er mogelijk een positieve samenhang is tussen de inzet van een ervaringsmaatje (met eigen ervaring) en het welzijn of maatschappelijk functioneren van de jongeren. Echter, het aantal jongeren én het aantal metingen is zodanig klein, dat een dergelijke conclusie op basis van deze bevindingen nog niet getrokken kan worden.

2. WIE IS ER NODIG

2.1. De jongeren

Wanneer een jongere gemotiveerd is om aan de slag te gaan met 'Handen vol ervaring', zal er gevraagd moeten worden aan de jongere en/of haar (behandel)verantwoordelijke (gedragswetenschapper) of zij in aanmerking komt voor 'Handen vol ervaring' volgens onderstaande beschrijving.

Leeftijd

In 'Handen vol ervaring' kunnen jongeren in de leeftijd van **12 tot 18 jaar** deelnemen.

Wetsartikel mensenhandel

Gedurende de onderzoekspilot zijn de jongeren die hebben deelgenomen aan 'Handen vol ervaring' grofweg ingedeeld in vier categorieën slachtofferschap, gebaseerd op het wetsartikel mensenhandel. Dezelfde jongeren zal een ervaringsmaatje ook tegenkomen. En om meer duidelijkheid en eenduidigheid over de aard van slachtofferschap te creëren (waarvan we weten dat dit een knelpunt is in de hulpverlening aan deze jongeren), is het belangrijk dat hier meer uitleg over volgt.

Er zijn drie elementen waarop gelet wordt voordat er gesproken kan worden van mensenhandel (waaronder seksuele uitbuiting):

- Er moet sprake zijn van een handeling;
- Door middel van inzet van dwangmiddelen;
Bij minderjarige jongeren hoeft er geen sprake te zijn van dwangmiddelen.
- Met het oogmerk van uitbuiting.

Wanneer een ervaringsmaatje de jongere leert kennen zal hij/zij misschien ook meer te weten komen of één of meer van bovenstaande elementen wel of niet een rol spelen. Het zijn dan een, meerdere of geen elementen waardoor men komt tot het vaststellen van de aard van slachtofferschap in de volgende vier categorieën:

- **Juridisch slachtoffer**
Er is sprake van mensenhandel, waarbij tenminste één dader is veroordeeld
- **Feitelijk slachtoffer**
De eerdergenoemde elementen zijn aanwezig, maar er ligt geen uitspraak van de rechter.
- **Vermoedelijk slachtoffer**
Er zijn vermoedens dat de eerdergenoemde elementen aanwezig zijn, maar of er daadwerkelijk sprake is van feitelijke slachtofferschap is niet eenduidig.
- **Potentieel slachtoffer**
Niet alle elementen zijn aanwezig om te spreken over slachtofferschap.

Dit indiceert dat alle jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar mogen deelnemen aan 'Handen vol ervaring', met een paar uitzonderingen:

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

Contracriteria

De jongeren met de volgende problematiek worden uitgesloten van deelname aan 'Handen vol ervaring', vanwege de complexiteit dat het met zich meebrengt naast andere bestaande problematiek:

- Acute, ernstige en of bovenliggende verslavingsproblematiek en/of geen bereidheid het drugsgebruik te stoppen;
- Acute, ernstige psychiatrie of bovenliggende psychiatrische problematiek die behandeling en begeleiding in een groep onmogelijk maken (zoals Cluster A persoonlijkheidsstoornissen of een Dissociatieve identiteitsstoornis (DIS)).

Onderzoekers stelden voorafgaand aan de onderzoekspilot op dat het ervaringsmaatje geen inzicht heeft in het dossier van de jongere, en zij elkaar vanuit gelijkwaardigheid leren kennen. Onderzoeksbevindingen vanuit de interviews laten ook zien dat jongeren het prettig hebben ervaren dat de ervaringsmaatjes hen hebben leren kennen, in plaats van het verhaal van hulpverleners voorop stellen. De bovengenoemde informatie is het enige wat ervaringsmaatje op voorhand wel weten over de jongere dat aan de slag wilt met 'Handen vol ervaring'.

2.2. Ervaringsmaatjes

'Handen vol ervaring' maakt gebruik van een speciaal soort sociale steunbron: ervaringsmaatjes. Het profiel van een ervaringsmaatje en de verwachtingen worden hieronder beschreven.

Een **ervaringsmaatje** is iemand die:

- ervaringsdeskundige is met eigen ervaringen als slachtoffer van seksuele uitbuiting;
- zijn/haar kennis en (herstel)ervaringen wilt inzetten om jongeren te ondersteunen;
- regelmatig contact onderhoudt, een luisterend oor vormt en advies geeft aan hen;
- een niet al te grote werk-reis afstand heeft tot de jongere om het contact te onderhouden;
- betrokken is en blijft, óók als de jongeren uitstromen bij een huidige zorgaanbieder en naar een andere plek doorstromen óf wanneer zij 18 jaar worden.

Een ervaringsmaatje is dus iemand met handen vol ervaring.

Wat er gevraagd wordt van een ervaringsmaatje, welke rol hij/zij op zich neemt en welke verantwoordelijkheden daarbij horen, wordt verder uitgelegd in Hoofdstuk 3 en 4.

2.3. Coach

Een ervaringsmaatje krijgt coaching van een ervaren coach met expertise in (hulpverlening aan slachtoffers van) seksuele uitbuiting. Deze coaching is noodzakelijk zodat een ervaringsmaatje in zijn/haar kracht kan blijven staan. Ook helpt de coaching om de last van

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

de jongeren te dragen, zonder verantwoordelijkheid over te nemen en té betrokken te raken. Dit zou namelijk ten koste kunnen gaan van zijn/haar eigen welzijn.

Een ervaringsmaatje heeft structureel contact met de coach: na ieder contactmoment met een jongere heeft hij/zij in ieder geval kort contact met de coach. Op basis van haar behoefte en/of inschatting van de coach kan er dan opgeschaald worden in de duur en/of frequentie van het contact. Dat betekent dus dat de coach mag verwachten dat het ervaringsmaatje uitreikt naar de coach, maar anderzijds kan ook de coach het initiatief tot meer/minder contact en hier afspraken over maken met het ervaringsmaatje.

Daarnaast neemt de coach deel aan de gezamenlijke afstemmingsoverleggen. De rol van de coach is hierin het begeleiden van intervisie met de ervaringsmaatjes op inhoud en attitude van een ervaringsmaatje, en daarnaast succes- en belemmerende factoren delen met de coördinator zodat kaders eventueel bijgesteld kunnen worden.

De coach houdt een contactjournaal bij, waarin hij/zij summier de coaching met adviezen beschrijft. De coach heeft geen direct contact met de jongere.

2.3. Coördinator

Tijdens de onderzoekspilot waren de onderzoekers verantwoordelijk voor de opzet, de uitvoering en de metingen. Het uitvoeren van een onderzoekspilot vroeg daarnaast ook een organisatie aan randvoorwaarden, bijstellen van kaders en samenwerken met professionals. Deze taak was belegd bij zowel de onderzoekers als een verantwoordelijke meerdere, en vroeg veel investering en vasthoudendheid. Dat is ook terug te zien in de hoeveelheid aan randvoorwaarden en de bijstellingen die zijn gedaan gedurende de onderzoekspilot. Daarnaast hebben de ervaringsmaatjes en de coach ook eensgezind een ontwikkelpunt benoemd tijdens afstemmingsoverleggen gedurende de onderzoekspilot, en kwam ook terug tijdens interviews: er is een noodzaak aan één intern aanspreekpunt binnen de zorgaanbieder. Een coördinator.

Deze heeft kennis van 'Handen vol ervaring', beheert de eventuele wachtlijst, haalt succes- en knelfactoren op tijdens afstemmingsoverleggen en stelt waar nodig en in het belang van de jongeren bij en ondersteunt ervaringsmaatjes in samenwerking met professionals intern en extern wanneer nodig. Een voorbeeld hiervan is de samenwerking met jeugdzorgwerkers binnen de zorgaanbieder met moment stroef en langs elkaar liep (zie voorbeelden bij het kopje 'assertief' in 3.1.), en de coördinator als verbinder kan optreden. Daarnaast kan de coördinator ondersteunend zijn naar gemeenten toe, wanneer het moment zich aandringt dat een jongere uitstroomt en de financiering van 'Handen vol ervaring' geregeld moet worden.

Daarnaast heeft de coördinator ook kennis op het gebied van seksuele uitbuiting en AVG-procedures (zie ook het kopje 'privacy' in 3.2.).

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

2.3. Gedragwetenschapper

Een gedragwetenschapper beoordeelt of een jongere voldoet aan de inclusiecriteria voor deelname aan 'Handen vol ervaring'.

Daarnaast is de gedragwetenschapper op de achtergrond betrokken en kan op consultbasis gevraagd en geïnformeerd worden door het ervaringsmaatje en/of coach in (dreigende) onveilige situaties voor de jongere en/of het ervaringsmaatje. Er wordt dan opgeschaald.

Wanneer een ervaringsmaatje geen SKJ-registratie heeft, moet de gedragwetenschapper op de hoogte zijn welke betekenis dit heeft in verantwoordelijkheid. In die situaties is het namelijk de gedragwetenschapper die verantwoordelijk is voor het handelen van het ervaringsmaatje. Wanneer het ervaringsmaatje wel een SKJ-registratie heeft is hij/zij zelf verantwoordelijk.

3. WAT IS ER NODIG

3.1. Ervaringsmaatjes

Voor ervaringsmaatjes zijn er een aantal verwachtingen of voorwaarden benoemd om 'Handen vol ervaring' en haar rol als ervaringsmaatje zo goed mogelijk vorm te geven. In eerste instantie zijn deze opgesteld door de onderzoekers voordat 'Handen vol ervaring' van start ging. De onderzoekspilot heeft een aantal belangrijke bevindingen opgeleverd zoals genoemd in het resultatengedeelte (1.6). Daarnaast hebben onderzoekers logboeken bijgehouden met 'losse' bevindingen. Er kunnen hieruit een aantal succes- en belemmerende factoren gehaald worden, waardoor de voorwaarden bijgesteld zijn gedurende de onderzoekspilot en/of als aanbeveling meegenomen worden. Hieronder leest u gekaderd de voorwaarden, met daaronder uitleg hoe en waarom de voorwaarde is (bij)gesteld.

Een ervaringsmaatje heeft eigen ervaringen als slachtoffer van seksuele uitbuiting en/of afhankelijkheids- en ongelijkwaardige relatie(s) waarin (seksueel) geweld en/of -misbruik een rol speelde.

Vóór de onderzoekspilot

Vóór de onderzoekspilot werd om ervaringsmaatjes gevraagd die enkel slachtoffer zijn geweest van seksuele uitbuiting.

Gedurende de onderzoekspilot

Tijdens de onderzoekspilot was één van de ervaringsmaatjes geen slachtoffer van seksuele uitbuiting maar van langdurig huiselijk geweld en van seksueel misbruik. De onderzoekspilot heeft niet onderzocht of het hebben van een achtergrond als deze een effect heeft op een rol als een steunbron voor een jongere. Er kan met voorzichtigheid gesteld worden, op basis van de bevindingen, dat dit ervaringsmaatje even succesvol is geweest als steunbron voor de jongeren als de andere ervaringsmaatjes.

Gezien de onderzoekspilot een negatieve beoordeling heeft opgeleverd t.a.v. de inzet van een ervaringsmaatje met ervaring als professional in het werkveld met slachtoffers van seksuele uitbuiting, wordt aanbevolen om enkel het ervaringsmaatjes met eigen ervaringen in te zetten in 'Handen vol ervaring'.

Een ervaringsmaatje heeft de opleiding tot, of cursussen in, ervaringsdeskundige behaald. Of het ervaringsmaatje is deze aan het volgen of is voornemens deze te gaan volgen.

Vóór de onderzoekspilot

In deze opleiding leert een ervaringsdeskundige vaardigheden om de eigen ervaringen in te

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

zetten om anderen de ruimte en mogelijkheden te bieden voor herstel.

Gedurende de onderzoekspilot

Er zijn geen nieuwe bevindingen opgedaan gedurende de onderzoekspilot, wat maakt dat de voorwaarde wordt behouden.

Een ervaringsmaatje hoeft niet begeleid door of bekend te zijn met organisaties met expertise op het gebied van seksuele uitbuiting.

Vóór de onderzoekspilot

Een organisatie met expertise in seksuele uitbuiting is betrokken geweest bij de onderzoekspilot in de zoektocht naar ervaringsmaatjes en in de coaching van ervaringsmaatje. Dat maakte dat vooraf werd gesteld dat een ervaringsmaatje in het verleden zelf begeleiding heeft ontvangen van een organisatie met expertise in seksuele uitbuiting.

Gedurende de onderzoekspilot

Onderzoekers werden geconfronteerd met de schaarste in ervaringsdeskundigen die een rol als ervaringsmaatje op zich konden en willen nemen. Onderzoekers hebben daarom ook ervaringsdeskundigen benadert die geen begeleiding of bekendheid hadden met organisaties met expertise op het gebied van seksuele uitbuiting. Dat maakt de voorwaarde is bijgesteld.

Een ervaringsmaatje heeft een dienstverband bij de zorgaanbieder van 'Handen vol ervaring'

Vóór de onderzoekspilot

Onderzoekers hadden de voorwaarden gesteld dat een ervaringsmaatje geen dienstverband heeft bij de zorgaanbieder, maar juist onafhankelijk staat. Reden hiervoor is dat de onderzoekspilot in de gesloten jeugdhulp setting heeft plaatsgevonden waar jongeren verblijven waarvan het basisvertrouwen in de ander ernstig beschadigd is. Dit is ook terug te zien in relatie tot medewerkers van de gesloten jeugdhulp setting. Om de kans op een vertrouwensrelatie, of de klik, zo groot mogelijk te maken is ervoor gekozen om ervaringsmaatjes niet onder de gesloten jeugdhulp te laten vallen. Eén van de ervaringsmaatjes heeft deze onafhankelijkheid gedurende de onderzoekspilot ook als prettig ervaren.

Gedurende de onderzoekspilot

Ten einde van de onderzoekspilot zijn er andere ervaringen opgedaan waardoor de verwachting aangepast kan worden. Er zijn voordelen om ervaringsmaatjes wel een dienstverband te laten hebben met de zorgaanbieder. Een van die voordelen is dat de positie van een ervaringsmaatje naar buiten toe versterkt is. Er is meer gelijkwaardigheid met een professional. Een ervaringsmaatje is niet "maar" een ervaringsmaatje of

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

vertrouwenspersoon, deze wordt gesteund door een zorgaanbieder met verantwoordelijkheid. Het is gebleken dat dit bijvoorbeeld ten goede komt aan de samenwerking met gemeenten en andere instanties.

Een ervaringsmaatje is geen vrijwilliger en hij/zij ontvangt een financiële vergoeding/salaris van de zorgaanbieder.

Vóór de onderzoekspilot

De onderzoekspilot stelde een onderzoeksbudget beschikbaar waar vanuit ervaringsmaatjes betaald konden worden. Ervaringsdeskundigen ontvingen een reiskostenvergoeding en een vrijwilligersbijdrage.

Gedurende de onderzoekspilot

Het onderzoeksbudget bleek niet toereikend te zijn om de ervaringsmaatjes tegemoet te komen gezien hun investeringen, de duur van de maatjestrjecten en de afstanden die zij met regelmaat moesten afleggen (enkele jongeren stroomden na hun verblijf binnen Via Jeugd uit naar een andere provincie). Daarnaast kunnen ervaringsdeskundige als volwaardige begeleiders in de jeugdhulp worden gezien, wat maakt dat zij in aanmerking komen voor een gepaste vergoeding/salaris. Dit komt ook ten goede aan hun positionering. Daarnaast is een belangrijk aandachtspunt dat het de eigen verantwoordelijkheid van een ervaringsmaatje is om op voorhand te controleren of en welke gevolgen de te ontvangen vergoeding heeft op haar eigen eventuele uitkeringen en toeslagen. Binnen de onderzoekspilot is het voorgekomen dat hierdoor een ervaringsmaatje niet kon continueren en dit tot teleurstelling bij zowel haar als de jongere heeft geleid.

Een ervaringsmaatje houdt een contactjournaal bij.

Vóór de onderzoekspilot

Een ervaringsmaatje krijgt toegang tot een beveiligde werkomgeving waarin zij een contactjournaal kan bijhouden. Rapporteert ondersteunt de begeleiding dit een ervaringsmaatje biedt en geeft inzicht aan de coach welke deze leest.

Gedurende de onderzoekspilot

Er zijn geen nieuwe bevindingen opgedaan gedurende de onderzoekspilot, wat maakt dat de voorwaarde wordt behouden. Zie 4.9. om meer te lezen over het contactjournaal.

Een ervaringsmaatje wordt gecoacht.

Vóór de onderzoekspilot

Een ervaringsmaatje krijgt coaching van een ervaren coach en expert in hulpverlening aan slachtoffers van seksuele uitbuiting. Deze coaching is noodzakelijk zodat een ervaringsmaatje in haar kracht kan blijven staan. Ook helpt de coaching om de last van de

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

jongeren te dragen, zonder verantwoordelijkheid over te nemen en té betrokken te raken. Dit zou namelijk ten koste kunnen gaan van zijn/haar eigen welzijn. Een ervaringsmaatje heeft structureel contact met de coach: na ieder contactmoment met een jongere heeft hij/zij in ieder geval kort contact met de coach. Op basis van haar behoefte en/of inschatting van de coach kan er dan opgeschaald worden in de duur en/of frequentie van het contact. De coach houdt ook een contactjournaal bij en heeft geen direct contact met de jongere.

Gedurende de onderzoekspilot

Het initiatief voor contact met de coach ligt bij een ervaringsmaatje, wat maakt dat het van een ervaringsmaatje vraagt hij/zij in staat is om tijdig de ervaringen die hij/zij heeft opgedaan met de jongere, te delen met de coach en om hulp vraagt.

Daarnaast werd aanvankelijk de coaching door één coach gedaan. Gedurende de pilot werd de poule van ervaringsmaatjes uitgebreid. Zij hebben eerder begeleiding gehad van een andere organisatie met expertise op het gebied van seksuele uitbuiting, en kregen vanuit deze organisatie begeleiding. Op een moment waren er twee coaches betrokken. Er was weinig verbinding tussen de ervaringsmaatjes, terwijl de ervaringsmaatjes in hun interviews het belang van onderlinge contact tussen ervaringsmaatjes onderstreepte begeleid door één coach.

Een ervaringsmaatje neemt deel aan gezamenlijke afstemmingsoverleggen.

Vóór de onderzoekspilot

Een ervaringsmaatje heeft structureel, dat wil zeggen, één keer per vier tot acht weken, contact met de coördinator van 'Handen vol ervaring' om de voortgang van haar betrokkenheid als ervaringsmaatje te bespreken. Andere ervaringsmaatjes en de coach zijn hier ook bij aanwezig. Er wordt dan geen inhoudelijke informatie besproken, maar de verwachtingen en kaders worden over en weer getoetst dan wel bijgesteld.

Gedurende de onderzoekspilot

Er zijn geen nieuwe bevindingen opgedaan gedurende de onderzoekspilot, wat maakt dat de voorwaarde wordt behouden.

Een ervaringsmaatje heeft meer dan twee uur contact per jongere per week (excl. reis- en rapportagetijd).

Vóór de onderzoekspilot

Aanvankelijk werden er weinig kaders gesteld in de beschikbaarheid en investering van ervaringsmaatjes, namelijk "de investering die een ervaringsmaatje doet in het contact met een jongere is waardevol en betekenisvol, maar niet grenzeloos. Er kan op- en afgeschaald worden naar behoefte en/of noodzaak van de jongere. Wanneer een ervaringsmaatje een hoge investering doet of heeft gedaan, stemt zij dit af met de coach welke meerwaarde of

noodzaak het voor het welzijn/veiligheid van de jongere heeft”.

Gedurende de onderzoekspilot

Gedurende de onderzoekspilot kwam naar voren dat er onvoldoende financiële middelen zijn om een ervaringsmaatje oneindig in tijd en duur te tegemoet te komen. De uren van de ervaringsmaatjes zijn daarom tijdens de onderzoekspilot gekaderd naar twee uur per jongere per week. Dat was echter weer te weinig om te spreken over een sociale steunbron, zoals de ervaringsmaatjes en hun coach terugkoppelden tijdens afstemmingsoverleggen. Te veel gebonden zijn aan tijd zou belemmerend werken in het opbouwen van een klik en een vertrouwensrelatie tussen een ervaringsmaatje en een jongere. Aan de andere kant is het streven dat een jongere op den duur minder genoodzaakt is om terug te vallen op een ervaringsmaatje, en meer op eigen benen kan gaan staan. Dat maakt dat er nog geen sluitend antwoord is gevonden, maar er een richting is van meer een investering van in ieder geval maar dan twee uur per jongere per week (reis- en rapportagetijd niet meegerekend). Zie 4.6. voor meer uitleg over de bereikbaarheid van een ervaringsmaatje.

Een ervaringsmaatje staat niet alleen.

Vóór de onderzoekspilot

Een ervaringsmaatje is een vertrouwenspersoon en steunfiguur voor een jongere, maar zij staat niet alleen. Er kan van haar gevraagd worden om in contact te zijn met de betrokkenen om de jongere heen wanneer de jongere hier toestemming voor geeft of wanneer haar veiligheid in gevaar dreigt te komen/is. Zo kan een ervaringsmaatje bijvoorbeeld contact hebben met ouders, andere familieleden, vriendinnen/vriendjes, hulpverleners, (gezins)voogden, gemeenten, politie, etc. Hierin is het ervaringsmaatje transparant en betrouwbaar naar de jongere, en heeft zij contact met de coach en de coördinator om hierin haar rol en verantwoordelijkheid te blijven kaderen.

Gedurende de onderzoekspilot

Er zijn geen nieuwe bevindingen opgedaan gedurende de onderzoekspilot, wat maakt dat de voorwaarde wordt behouden.

Een ervaringsmaatje is assertief.

Vóór de onderzoekspilot

Deze verwachting werd voor de onderzoekspilot door onderzoekers niet opgesteld.

Gedurende de onderzoekspilot

Een ervaringsmaatje toont zicht assertief in contact met de betrokken jeugdzorgwerkers en andere instanties rondom de jongere en heeft een actieve rol in de samenwerking met hen. Enkele voorbeelden die zijn opgedaan vanuit de onderzoekspilot:

- Bij start maakt het ervaringsmaatje kennis met het (professionele) netwerk en stemt verantwoordelijkheden en rollen af. Hier is onvoldoende de tijd voor genomen gedurende de onderzoekspilot, en was een aanbeveling van de ervaringsmaatje in de interviews.
 - Wanneer afspraken over en weer niet worden nagekomen, bijvoorbeeld wanneer het ervaringsmaatje een afspraak heeft gemaakt met de jongere maar bij aankomst blijkt dat zij (on)geoorloofd afwezig is, heeft het ervaringsmaatje hierover contact met de verantwoordelijke jeugdzorgwerker en spreek de verwachting over de samenwerking uit. Eventueel vraagt dit ondersteuning van de coördinator.
 - Wanneer er sprake is van (dreigende) onveilige situaties, op basis van de gesprekken van een ervaringsmaatje met de jongere, legt hij/zij contact met de ouder(s)/jeugdzorgwerker/instantie om de signalen te delen.
 - Het ervaringsmaatje sluit op verzoek van de jongere aan bij intakegesprekken, voortgangsbesprekingen e.d.
 - Wanneer de jongere uitstroomt naar een nieuwe verblijfplek en/of andere instanties betrokken raken, kan de jongere een beroep doen op het ervaringsmaatje om haar verhaal te vertellen aan hen. Het kan ook voorkomen dat de jongere het contact met betrokken instanties als belemmerend ervaart en zij haar ervaringsmaatje vraagt om uitleg te geven over de behoefte van de jongere.
- Ten allen tijden is het belangrijk dat het ervaringsmaatje transparant is naar de jongere toe. Hij/zij vraagt op voorhand toestemming om te delen of in contact te komen met anderen, het belang daarvan, vraagt naar behoeften, naar wat wel/niet gedeeld mag/moet worden, en welke rol het ervaringsmaatje op zich neemt.

Een ervaringsmaatje kan bevraagd worden door de politie.

Vóór de onderzoekspilot

Deze verwachting werd voor de onderzoekspilot door onderzoekers niet opgesteld.

Gedurende de onderzoekspilot

Wanneer er betrokkenheid van politie is bij de jongere kan het voorkomen dat politie op het ervaringsmaatje als informant een beroep doet, gezien zij een vertrouwenspersoon of informatiebron van de jongere is. In dit geval heeft het ervaringsmaatje altijd contact met de coach en de coördinator gezien dit een appel kan doen op haar betrouwbaarheid naar de jongere toe en het te maken heeft met het (mogelijk) delen van vertrouwelijke informatie.

Een ervaringsmaatje kan in risicovolle situaties terecht komen.

Vóór de onderzoekspilot

Een ervaringsmaatje is zich er bewust van dat de jongere kwetsbaar is om opnieuw slachtoffer te worden van een mensenhandelaar of ander crimineel netwerk. De werkwijze van een mensenhandelaar bestaat o.a. uit dreiging, welke ook naar het ervaringsmaatje toe

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

kan uitgaan. Wanneer haar veiligheid in gevaar komt, legt zij altijd de verbinding met de coach, de coördinator en eventueel politie om samen de veiligheid te herstellen.

Gedurende de onderzoekspilot

Er zijn geen nieuwe bevindingen opgedaan gedurende de onderzoekspilot, wat maakt dat de voorwaarde wordt behouden.

Een ervaringsmaatje is zich bewust van de verantwoordelijkheid die hij/zij draagt.

Vóór de onderzoekspilot

Deze verwachting werd voor de onderzoekspilot door onderzoekers niet opgesteld.

Gedurende de onderzoekspilot

In een afstemmingsoverleg met de ervaringsmaatje en de coach werd de vraag gesteld: waar ligt de eindverantwoordelijkheid van en over de ervaringsmaatjes? Hier is onvoldoende aandacht aan besteed gedurende de onderzoekspilot, wat maakt dat deze voorwaarde wordt genoemd. Wanneer een ervaringsmaatje een SKJ-registratie heeft draagt hij/zij zelf de verantwoordelijkheid over het eigen handelen. Daarnaast dient er een verantwoordelijke WO-geschoolde inhoudsdeskundige betrokken te zijn, zoals een gedragswetenschapper. Indien een ervaringsmaatje geen SKJ-registratie heeft, is een WO-geschoolde professional (met SKJ-registratie) verantwoordelijk voor het handelen van het ervaringsmaatje. Een zorgaanbieder en ervaringsmaatje dienen de betekenis en de gevolgen hiervan samen te bespreken.

Zoals u leest vraagt 'Handen vol ervaring' nogal wat van ervaringsmaatjes. Daarom is er ook voor hen een handreiking geschreven. Hierin staat niet alleen bovenstaande informatie, maar worden ook de thema's 'kennismaking', 'de klik', 'seksuele uitbuiting', 'hechting', 'trauma & therapie', 'motivatie aangifte', 'relatie met netwerk' en 'praktische ondersteuning' toegelicht waar een ervaringsmaatje tijdens het traject met de jongere mee te maken kan krijgen. Voor deze informatie kunt u ook altijd zelf de handleiding voor ervaringsmaatjes raadplegen.

3.2. De zorgaanbieder

Er zijn ook een aantal belangrijke voorwaarden voor een zorgaanbieder om met 'Handen vol ervaring' aan de slag te kunnen gaan. Voor de onderzoekspilot zijn deze niet beschreven. De onderzoekspilot heeft een aantal succes- en belemmerende factoren naar voren gebracht waarin een zorgaanbieder van betekenis kan zijn om 'Handen vol ervaring' succesvol te kunnen laten verlopen.

De zorgaanbieder investeert in een goede voorbereiding.

Vóór de onderzoekspilot

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

Deze verwachting werd voor de onderzoekspilot door onderzoekers niet opgesteld.

Gedurende de onderzoekspilot

Gedurende de onderzoekspilot kwam ondanks meerdere informatiebijeenkomsten naar voren dat de afdeling waar 'Handen vol ervaring' werd aangeboden, onvoldoende op de hoogte was over de rol van ervaringsmaatjes, wat het een jongere zou kunnen opleveren, en wat er van een jeugdzorgwerker verwacht werd. Dit leidde tot rolverwarring, langs elkaar heen werken, en met momenten zelfs strijd. Het is een voorwaarde dat jeugdzorgwerkers, managers, gedragswetenschappers en andere belanghebbenden tijd krijgen om zich te verdiepen in 'Handen vol ervaring', zodat zij uitleg kunnen geven aan jongeren, hun ouders en gecertificeerde instellingen en gemeenten. Een voorbeeld waaruit de noodzaak hiertoe blijkt is dat een jeugdzorgwerker had besloten voor de jongere, zonder overleg, dat de jongere vanwege de intensiteit beter niet kon deelnemen aan 'Handen vol ervaring'.

Er zijn minimaal twee ervaringsmaatjes.

Vóór de onderzoekspilot

Deze verwachting werd voor de onderzoekspilot door onderzoekers niet opgesteld.

Gedurende de onderzoekspilot

Een ervaringsmaatje moet voldoen aan hiervoor beschreven profiel en bekend zijn met de verwachtingen. Het is aan de zorgaanbieder om ervaringsmaatjes te werven. Tijdens de onderzoekspilot vonden de ervaringsmaatjes als collega's steun aan elkaar, wat hen hielp om in hun kracht te blijven staan gedurende de trajecten. Dat maakt dat het advies is om minimaal twee ervaringsmaatjes aan te trekken.

Er is een coach met expertise in seksuele uitbuiting.

Vóór de onderzoekspilot

De ervaringsmaatjes gecoacht door iemand met expertise in het gebied van mensenhandel (waar seksuele uitbuiting onder valt). Wanneer ervaringsdeskundigen geen SKJ-registratie hebben, zou er voor gekozen kunnen worden om de ervaringsdeskundigen onder supervisie van een coach met SKJ-registratie te laten werken. Op deze manier is ook de inhoudelijke verantwoordelijkheid geborgd.

Er wordt van de coach verwacht dat hij of zij contact onderhoudt met een ervaringsmaatje, dat kan op initiatief van de coach zijn of op dat van het ervaringsmaatje. Dat is in beginsel na ieder contactmoment tussen een ervaringsmaatje en jongere, waarna dit op inschatting van de coach, behoefte van het ervaringsmaatje en noodzaak van de situatie op- of afgeschaald kan worden. Daarnaast leidt de coach gezamenlijke intervisie van de ervaringsmaatjes, en sluit aan bij de afstemmingsoverleggen met de coördinator.

De coach houdt een contactjournaal bij en heeft geen direct contact met de jongere.

Gedurende de onderzoekspilot

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

Er zijn geen nieuwe bevindingen opgedaan gedurende de onderzoekspilot, wat maakt dat de voorwaarde wordt behouden.

Het is duidelijk welke verantwoordelijkheden een ervaringsmaatje draagt.

Vóór de onderzoekspilot

Deze verwachting werd voor de onderzoekspilot door onderzoekers niet opgesteld.

Gedurende de onderzoekspilot

In een afstemmingsoverleg met de ervaringsmaatje en de coach werd de vraag gesteld: waar ligt de eindverantwoordelijkheid van en over de ervaringsmaatjes? Hier is onvoldoende aandacht aan besteed gedurende de onderzoekspilot, wat maakt dat deze voorwaarde wordt genoemd. Wanneer een ervaringsmaatje een SKJ-registratie heeft draagt hij/zij zelf de verantwoordelijkheid over het eigen handelen. Daarnaast dient er een verantwoordelijke WO-geschoolde inhoudsdeskundige betrokken te zijn, zoals een gedragswetenschapper. Indien een ervaringsmaatje geen SKJ-registratie heeft, is een WO-geschoolde professional (met SKJ-registratie) verantwoordelijk voor het handelen van het ervaringsmaatje. Een zorgaanbieder en ervaringsmaatje dienen de betekenis en de gevolgen hiervan samen te bespreken.

Er is een verantwoordelijke coördinator en een gedragswetenschapper.

Vóór de onderzoekspilot

Deze verwachting werd voor de onderzoekspilot door onderzoekers niet opgesteld.

Gedurende de onderzoekspilot

Tijdens de onderzoekspilot waren de onderzoekers verantwoordelijk voor de opzet, de uitvoering en de metingen. Er was echter onvoldoende met de zorgaanbieder afgestemd waar de verantwoordelijkheid lag op inhoudelijk en procesmatig gebied. Dat maakte dat er voor ervaringsmaatjes, coach en onderzoekers niet altijd een aanspreekpunt is geweest om randvoorwaarden te organiseren en verwachtingen te bespreken. Wanneer een rol van coördinator binnen de zorgaanbieder was overeengekomen, waren zaken meer efficiënt en gesteund verlopen (denk aan mobiele telefoons, vergoedingen ervaringsmaatjes, eindverantwoordelijke bij calamiteiten, verbinding met afdelingen binnen de zorgaanbieder, etc.). Tenslotte leidt een coördinator de afstemmingsoverleggen, waar binnen de onderzoekspilot de rol bij de onderzoekers lag.

Een gedragswetenschapper is op de achtergrond betrokken en kan op consultbasis gevraagd en geïnformeerd worden door het ervaringsmaatje en/of coach in (dreigende) onveilige situaties voor de jongere en/of het ervaringsmaatje.

De zorgaanbieder heeft kennis op het gebied van seksuele uitbuiting.

Vóór de onderzoekspilot

Eén van de knelpunten in een trajectbenadering is dat er onvoldoende kennis beschikbaar is over mensenhandel (waar seksuele uitbuiting onder valt). Zie 1.1. Het is dus belangrijk dat de zorgaanbieder die aan de slag wil gaan met 'Handen vol ervaring' deze expertise in huis heeft.

Gedurende de onderzoekspilot

Er zijn geen nieuwe bevindingen opgedaan gedurende de onderzoekspilot, wat maakt dat de voorwaarde wordt behouden.

Een ervaringsmaatje is geen vrijwilliger en hij/zij ontvangt een financiële vergoeding/salaris van de zorgaanbieder.

Vóór de onderzoekspilot

De onderzoekspilot stelde een onderzoeksbudget beschikbaar waar vanuit ervaringsmaatjes betaald konden worden. Ervaringsdeskundigen ontvingen een reiskostenvergoeding en een vrijwilligersbijdrage.

Gedurende de onderzoekspilot

Het onderzoeksbudget bleek niet toereikend te zijn om de ervaringsmaatjes tegemoet te komen gezien hun investeringen, de duur van de maatjestrjecten en de afstanden die zij met regelmaat moesten afleggen (enkele jongeren stroomden na hun verblijf binnen Via Jeugd uit naar een andere provincie). Daarnaast kunnen ervaringsdeskundige als volwaardige begeleiders in de jeugdhulp worden gezien, wat maakt dat zij in aanmerking komen voor een gepaste vergoeding/salaris. Dit komt ook ten goede aan hun positionering. Daarnaast is een belangrijk aandachtspunt dat het de eigen verantwoordelijkheid van een ervaringsmaatje is om op voorhand te controleren of en welke gevolgen de te ontvangen vergoeding heeft op haar eigen eventuele uitkeringen en toeslagen. Binnen de onderzoekspilot is het voorgekomen dat hierdoor een ervaringsmaatje niet kon continueren en dit tot teleurstelling bij zowel haar als de jongere heeft geleid.

Een ervaringsmaatje blijft continu betrokken bij de jongere.

Vóór de onderzoekspilot

Een belangrijk element in een trajectbenadering is continuïteit van zorg die sectoroverstijgend is. 'Handen vol ervaring' loopt ook door wanneer een jongere de leeftijd van 18 jaar bereikt of verhuisd naar een andere gemeente. Dat is ook één van de bevindingen in een interview met een ervaringsmaatje waarin zij vertelt dat de jongere mee deed omdat zij bijna ging uitstromen en de behoefte had dat iemand haar begeleiden tijdens en na deze overgang.

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

Om de continuïteit te borgen is het belangrijk dat er tijdig samenwerking wordt gezocht met een verantwoordelijke gemeente. Deze rol en verantwoordelijkheid ligt bij een coördinator, waarin het ervaringsmaatje een uitvoerende rol kan hebben (aansluiten bij keukentafel- of rondetafel gesprekken).

Gedurende de onderzoekspilot

Zoals verwacht vraagt het veel tijd en investering van een ervaringsmaatje om een gemeente de noodzaak en meerwaarde van de betrokkenheid van een ervaringsdeskundige uit te leggen. Het ervaringsmaatje voelde zich niet serieus genomen en had onvoldoende steun van de zorgaanbieder om de meerwaarde van haar betrokkenheid duidelijk te maken. Gedurende de onderzoekspilot was er namelijk niet continu één aanspreekpunt of onderzoekers aanwezig. De gestelde voorwaarde kan worden aangevuld dat er een belangrijke rol is voor de coördinator, waarin het ervaringsmaatje een uitvoerende rol kan hebben (aansluiten bij keukentafel- of rondetafel gesprekken)

Een ervaringsmaatje beschikt over een mobiele telefoon.

Vóór de onderzoekspilot

Contact onderhouden met een jongere kan op verschillende manieren, waarbij het in bezit zijn van een mobiele telefoon door een ervaringsmaatje essentieel is.

Gedurende de onderzoekspilot

Gedurende de onderzoekspilot verliep het organiseren van een mobiele telefoon onnodig moeizaam, wat niet ten goede kwam van de opstart van de onderzoekspilot. De zorgaanbieder moet mobiele telefoons kunnen leveren aan de ervaringsmaatjes om de privacy te waarborgen.

Er is een beveiligde digitale werkomgeving beschikbaar voor ervaringsmaatje en de coach.

Vóór de onderzoekspilot

Ervaringsmaatjes en coaches moeten rapportages over hun contacten kunnen schrijven in een beveiligde werkomgeving.

Gedurende de onderzoekspilot

Er zijn geen nieuwe bevindingen opgedaan gedurende de onderzoekspilot, wat maakt dat de voorwaarde wordt behouden.

De zorgaanbieder heeft kennis op het gebied van privacy, de grenzen en verantwoordelijkheden daarin.

Vóór de onderzoekspilot

Een veelbelovende succesfactor van 'Handen vol ervaring' is de vertrouwensband die

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

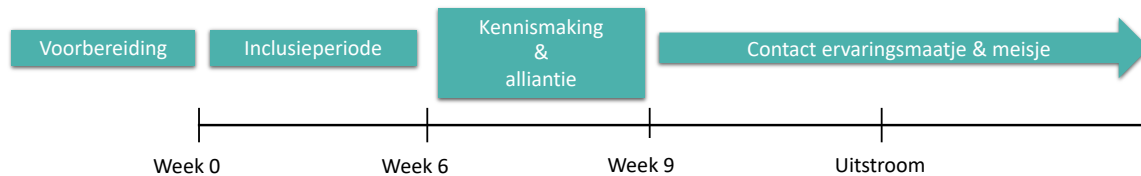
ervaringsmaatjes en jongeren creëren. De ervaringsmaatjes kunnen zich tot op bepaalde mate hierop beroepen, maar er zijn ook grenzen aan die vertrouwelijkheid.

Gedurende de onderzoekspilot

Tijdens de onderzoekspilot kwamen meerdere situaties naar voren dat er een appel werd gedaan op de ervaringsmaatjes in het delen van informatie (bijvoorbeeld politie). Hoewel de coach van betekenis kon zijn in het criterium dat de privacy van een jongere zich openbaart wanneer haar veiligheid in gevaar is, zijn er situaties voorgevallen dat er toetsing aan regel- en wetgeving op het gebied van privacy noodzakelijk was.

4. HET TRAJECT

‘Handen vol ervaring’ kan het enige zorgaanbod voor de jongere zijn, maar het kan ook naast een bestaand hulpaanbod van een jongere lopen. Het traject wat een ervaringsmaatje doorloopt kan als volgt schematisch worden weergegeven.

4.1. Vorbereiding

‘Handen vol ervaring’ is tijdens de onderzoekspilot onder de aandacht gebracht bij jongeren door middel van flyers en het informeren van betrokken jeugdzorgwerkers die vanuit hun samenwerkingsrelatie met de jongere hen informeerden (zie bijlage). Daarnaast hadden de ervaringsmaatjes een brief geschreven voor de jongeren waarin zij zichzelf voorstelden. Echter bleek als snel dat dit niet voldoende was. De ervaringsmaatjes zijn zelf proactief geweest en hebben zichzelf voorgesteld op de residentiele behandelgroepen waar destijds de jongeren verbleven. Dit bleek een succes en maakte dat jongeren zich aanmeldden voor ‘Handen vol ervaring’.

- Er wordt dus van ervaringsmaatjes verwacht om zichzelf en het aanbod van ‘Handen vol ervaring’ persoonlijk toe te lichten aan de jongeren (wanneer de jongeren binnen een residentiele setting verblijven)/de jongere (wanneer ze niet binnen een residentiele setting verblijven maar op een andere manier bekend is bij een zorgaanbieder, gemeente of gecertificeerde instelling). Omdat de samenstelling op een groep wijzigt, dient dit eens per drie maanden te gebeuren.

Een belangrijk knelpunt wat tijdens de onderzoekspilot regelmatig naar voren kwam was de samenwerking tussen jeugdzorgwerkers en ervaringsmaatjes. Ondanks informatie van de onderzoekers, waren jeugdzorgwerkers en ervaringsmaatjes onvoldoende op de hoogte van elkaars rol en de betekenis ervan (zie het kopje ‘assertief’ in 3.1.).

- Dat maakt dat er van ervaringsmaatjes wordt verwacht om zichzelf en het aanbod van ‘Handen vol ervaring’ persoonlijk toe te lichten aan andere betrokken professionals zoals jeugdzorgwerkers. Eventueel kan de coördinator hierbij ondersteunen.

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

Naast de inzet van ervaringsmaatjes tijdens de voorbereiding zal er vanuit de zorgaanbieder informatiebrieven over 'Handen vol ervaring' worden gedeeld met ouders, (gezins)voogden en gemeenten (zie bijlage).

4.2. Inclusieperiode

Wanneer een jongere aangeeft graag aan de slag te willen met een ervaringsmaatje van 'Handen vol ervaring', zal allereerst beoordeeld moeten worden of de jongere binnen de inclusiecriteria valt zoals genoemd in het hoofdstuk 2.

Wanneer dit een positieve uitkomst heeft is de zorgaanbieder verantwoordelijk voor de toestemmingsverklaring(en). Vervolgens wordt de jongere op de wachtlijst geplaatst, welke beheerd wordt door de coördinator.

De duur van de inclusieperiode is maximaal zes weken. Dit komt voort uit de onderzoekspilot, welke plaats vond in de gesloten jeugdhulp en waar jongeren na de eerste zes weken van hun plaatsing een behandelplanbespreking hadden. Zoals de naam al suggereert, wordt dan het behandelplan besproken samen met de jongere en belangrijke betrokkenen en het is daarom een goed startpunt om het aanbod van 'Handen vol ervaring' overeen te komen. In dat geval, kan het voorkomen dat een ervaringsmaatje hier voor wordt uitgenodigd. Wat volgt is kennismaking of een plaatsing op de wachtlijst wanneer het ervaringsmaatje niet direct beschikbaar is.

Wanneer een jongere al in zorg is bij de zorgaanbieder, blijft deze opbouw van de inclusieperiode gelden.

4.3. Kennismakingsperiode

Zoals u in de voorbereiding hebt kunnen lezen, vindt er een algemene kennismaking plaats tussen ervaringsmaatjes, 'Handen vol ervaring', de jongeren en andere betrokken professionals. Wat hierop naar verwachting zal volgen is de aanmelding van jongeren voor 'Handen vol ervaring', waarna het persoonlijk contact van start gaat. Dit noemen we de **kennismakingsperiode** en ziet er als volgt uit.

- Een ervaringsmaatje stemt samen met de coördinator af of de kennismakingsperiode voor een jongere wat op de wachtlijst staat opgestart kan worden.
- Er vindt een persoonlijke kennismaking plaats tussen het ervaringsmaatje en de jongere. Deze plant hij/zij zelf met de jongere, eventueel samen met een steunfiguur wanneer dit de wens is van de jongere.
- Het ervaringsmaatje brengt de coach op de hoogte dat een kennismakingsperiode in gaat met een nieuwe jongere.

Het kan natuurlijk voorkomen dat een ervaringsmaatje en een jongere elkaar al kennen vanuit vorige ervaringen. In dat geval zullen zij samen goed moeten onderzoeken of en hoe het contact zo prettig mogelijk vorm gegeven kan worden.

- Tijdens de contacten in de kennismakingsperiode vertelt het ervaringsmaatje dat hij/zij elkaar de komende drie contactmomenten beter gaan leren kennen. Het ervaringsmaatje kan meer uitleg geven over zichzelf, de ervaringen, de rol als ervaringsmaatje en op welke manier hij/zij van betekenis kan zijn. Daarnaast vertelt hij/zij ook over de bereikbaarheid en de vertrouwelijkheid. Lees hierover meer in hoofdstuk 4.6. en 4.7.
- Zoals gezegd bestaat de volledige kennismakingsperiode uit maximaal drie weken waarin drie contactmomenten plaatsvinden. Dit geeft de jongere voldoende bedenktijd om te beslissen of zij het ervaringsmaatjestrject wilt voortzetten.
- Na de kennismakingsperiode zijn er drie mogelijkheden:
 - 1) De jongere wilt het ervaringsmaatjestrject voortzetten met het betreffende ervaringsmaatje als haar ervaringsmaatje
 - 2) de jongere wilt het ervaringsmaatjestrject voortzetten met een ander ervaringsmaatje
 - 3) de jongere wilt het ervaringsmaatjestrject stopzetten (zie hoofdstuk 4.6.).
- Het ervaringsmaatje koppelt de beslissing van de jongere terug aan de coördinator en de coach.

4.4. Contactperiode

Als de jongere heeft besloten het ervaringsmaatjestrject voort te willen zetten met het ervaringsmaatje en zij al in zorg is bij een zorgaanbieder zal 'Handen vol ervaring' daar naast lopen.

Er wordt verwacht dat er minimaal één keer per week face to face contact is tussen het ervaringsmaatje en de jongere. Daarnaast kan er ook contact zijn in de vorm van (video)bellen, appen/smsen, e-mail etc. Dit stemt een ervaringsmaatje zelf af met de jongere. Zoals genoemd in hoofdstuk 3.1. wordt verwacht dat er minimaal 2 uur per week contact is met de jongere (reis- en rapportagetijd niet meegerekend).

Het initiatief tot het contact kan zowel bij de jongere als bij het ervaringsmaatje liggen. Dit betekent dat een ervaringsmaatje een handreiking blijft doen naar de jongere, om **outreaching** te werken, maar zich niet te veel opdringt aan de jongere omdat te veel contact ook kan leiden tot een contactbreuk.

Wanneer de jongere op een groep verblijft, is het belangrijk om de verantwoordelijke jeugdzorgwerker (bijvoorbeeld de mentor) te informeren over het contact (datum, tijd, hoe). Deze kan het ervaringsmaatje informeren over afspraken of regels waar rekening mee gehouden dient te worden die op een groep gelden, zoals tijdsafspraken. De onderzoekspilot heeft namelijk als belangrijk knelpunt laten zien dat het belangrijk is om een goede afstemming te hebben met de betrokkenen (met goedkeuring van de jongere).

De inhoud van het contact houdt niet vast aan een vraag-aanbod principe. Dat wil zeggen dat de jongere geen actieve hulpvraag hoeft te hebben waar op het ervaringsmaatje kan aansluiten. Soms is 'er gewoon zijn' goed genoeg. Een ervaringsmaatje kan ook een meer proactieve rol op zich nemen. Denk hierbij aan het ondersteunen bij het invullen van formulieren, bij evaluatiegesprekken van een zorgaanbieder of bij intakegesprekken bij een vervolgplek.

Gedurende het contact met de jongere kan het voorkomen dat ouders of andere betrokkenen het ervaringsmaatje willen ontmoeten. Een ervaringsmaatje moet dit altijd in goed overleg doen met de jongere om te voorkomen dat de vertrouwensband wordt geschaad. Het is hierbij ook belangrijk dat het ervaringsmaatje en de jongere van tevoren goed afstemmen wat je wel en niet vertelt aan de betrokkene(n) (zie hoofdstuk 4.7.).

Over de duur van de contactperiode komt krijgt u in 4.5. meer te lezen.

4.5. Afronding

'Handen vol ervaring' is **vrijwillig**. Zowel het ervaringsmaatje als de jongere kunnen op ieder moment besluiten om het ervaringsmaatjestrject te beëindigen.

Als ervaringsmaatje kan het bijvoorbeeld zijn dat haar betrokkenheid bij deze meiden leidt tot gevaar voor zichzelf of anderen in haar omgeving, hertraumatisering of veelvuldige confrontaties in het contact. Ook kan het zo zijn dat een ervaringsmaatje geen klik voelt met de jongere, dat het vertrouwen aantoonbaar is afgebroken, of dat factoren uit haar privéleven een rol spelen (zoals het hebben van een andere baan, het zorgen voor belangrijke anderen).

Voorbeelden van redenen waarom de jongere kan besluiten om te stoppen zijn onder andere het missen van een klik of het niet langer hebben van een behoefte voor ondersteuning. Het kan ook gebeuren dat het contact abrupt wordt verbroken, bijvoorbeeld wanneer een jongere wegloopt en is vermist, of de samenwerking met betrokkenen het contact dusdanig belemmert dat het contact verwatert. Dit hebben we ook terug gezien tijdens de onderzoekspilot. Het blijft voor de jongere altijd mogelijk om op een later moment gedurende de onderzoekspilot opnieuw te starten met een ervaringsmaatjestrject.

Als de jongere of het ervaringsmaatje besluit om het ervaringsmaatjestrject te beëindigen is het belangrijk dat er aandacht wordt geschonken aan een goede afronding van het traject door het ervaringsmaatje en de jongere. Zo kan een (nieuwe) faalervaring worden beperkt of worden voorkomen.

Wanneer een jongere in residentiele jeugdzorg verblijft, bijvoorbeeld op een groep of kamertraining, dan kan de jongere uitstromen naar een andere plek. Een ervaringsmaatje

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

moet tijdig aan de jongere en/of haar verantwoordelijke jeugdzorgwerker vragen wanneer en waar dit gaat plaatsvinden. Dit kan bijvoorbeeld bij ouders of familie thuis zijn, met of zonder ambulante hulpverlening, of naar een andere residentiele setting. In deze doorstroom zal het ervaringsmaatje betrokken blijven, en draagt ze bij aan de continuïteit van zorg. Het ervaringsmaatje kan, met toestemming van de jongere, zichzelf en 'Handen vol ervaring' bij de vervolgplek voorstellen. Maar nog belangrijker: ze kan een ondersteunende rol spelen naast de jongere in haar kennismaking en het opbouwen van nieuwe (samenwerkings)relaties.

Wanneer de jongere 18 jaar wordt, en dus meerderjarig, is het ook nog mogelijk om betrokken te blijven als ervaringsmaatje als de behoefte van de jongere er is. Hier is echter iets anders voor nodig in de financiering (Jeugdwet is dan niet meer van toepassing). Het ervaringsmaatje wordt geadviseerd om hierover op tijd, dat wil zeggen minimaal 3 maanden voordat de jongere 18 jaar wordt, in gesprek met de jongere te gaan. De coördinator heeft een ondersteunende rol wanneer de vraag van de jongere door loopt na 18 jaar.

Er mag verwacht worden dat de noodzaak van de betrokkenheid als ervaringsmaatje verminderd is wanneer de jongere een stabiele basis heeft en er vertrouwen is naar een goede toekomst.

4.6. Bereikbaarheid

Als ervaringsmaatje is het belangrijk dat ze goed met de jongere afsprekt op welke momenten (dagen en tijden), met welke redenen (alle soort vragen, geen vragen, crisissituaties, etc.) en op welke manieren (telefoon, WhatsApp, e-mail, etc.) zij bereikbaar is voor de jongere. Zij moet hierbij ook denken aan haar eigen belastbaarheid en privéleven en rekening houden met de voorgeschreven investering per jongere (zie 3.1. onder het kopje 'contact').

4.7. Vertrouwelijkheid

Vertrouwelijkheid is een belangrijk maar ook kwetsbaar begrip voor jongeren die slachtoffer zijn (geweest) van seksuele uitbuiting. Aan de ene kant hebben zij in hun leven veelal ervaringen opgedaan waarin hun vertrouwen ernstig is geschaad, aan de andere kant verlangen ze vaak ook naar een vertrouwenspersoon met wie zij hun verhaal kunnen delen.

Het is daarom belangrijk dat een ervaringsmaatje al in de kennismakingsfase met de jongere vertelt over de (grenzen van de) vertrouwelijkheid in het contact:

- Een ervaringsmaatje legt de jongere uit dat hij/zij een contactjournaal bijhoudt waarin hij/zij het contact beschrijft. Ze legt uit dat dit contactjournaal vertrouwelijk is en dat alleen het ervaringsmaatje, haar coach en de coördinator hier inzicht in hebben.

In deze handreiking wordt gesproken over jongeren, maar waarmee bedoeld wordt op meisjes en jongvolwassen vrouwen.

- Een ervaringsmaatje legt de jongere uit dat hij/zij als ervaringsmaatje coaching ontvangt om haar werk zo goed mogelijk te kunnen doen. Haar coach is er voor het ervaringsmaatje alleen, niet voor de jongere. De coach leest de rapportages en heeft samen met het ervaringsmaatje begeleidende gesprekken over het ervaringsmaatjestrject. De coach is niet betrokken bij een eventueel ander begeleidings- of behandeltraject wat de jongere doorloopt. De coach deelt geen informatie over de jongere met anderen en heeft geen direct contact met de jongere.
- Een ervaringsmaatje legt de jongere uit dat als hij/zij informatie heeft waaruit blijkt dat de jongere een direct gevaar vormt voor zichzelf of voor anderen om zich heen, hij/zij als ervaringsmaatje een plicht heeft om deze informatie te delen. Als hij/zij informatie moet delen, brengt hij/zij eerst de jongere altijd op de hoogte wat ze deelt, waarom, hoe en met wie. Als het ervaringsmaatje twijfelt over de meldplicht raadpleegt hij/zij de coördinator.
- Een ervaringsmaatje legt de jongere uit dat als hij/zij zich zorgen maakt over haar, maar er geen direct gevaar is, hij/zij niet zomaar informatie zal delen zonder haar goedkeuring (met uitzondering van de coach). Als het ervaringsmaatje zich zorgen maakt over een jongere en informatie wilt delen, bespreekt hij/zij dit altijd met de jongere.
- Een ervaringsmaatje legt de jongere uit dat het in sommige gevallen handig is als een ouder, (gezins)voogd, een andere betrokken jeugdzorgwerker (bijvoorbeeld een mentor) of hulpverlener bepaalde informatie uit het ervaringsmaatjestrject weet, zoals afspraken bij de gemeente, politie of andere hulpverlening. Om te voorkomen dat zaken door elkaar heen lopen. Ook als een ervaringsmaatje dit soort informatie wil delen, overlegt hij/zij eerst met de jongere wat ze wil delen, waarom en met wie.

4.8. Verantwoordelijkheden

Voordat de onderzoekspilot van start ging, was het onderwerp ‘verantwoordelijkheden’ vooral gericht op de verantwoordelijkheid van een ervaringsmaatje in geval de jongere weg zou lopen uit de gesloten jeugdhulp. Overeenkomstig met deze verwachting, liepen jongeren gedurende de betrokkenheid van ervaringsmaatjes meer dan eens weg.

Weglopen is namelijk enerzijds een overlevingsmechanisme, anderzijds een bewuste keuze. Weglopen kan daarmee altijd voorkomen. Hoe goed de planning ook is, hoe duidelijk de afspraken ook zijn, hoe goed de jongere zich ook lijkt te voelen, hoe goed de connectie ook tussen het ervaringsmaatje en de jongere of tussen de jongere en de groep ook lijkt te zijn, het risico blijft altijd aanwezig. Daar heeft een ervaringsmaatje geen aandeel, verantwoordelijkheid of schuld in.

Onderzoekers hebben voor de start van de onderzoekspilot geen beschrijving gedaan van de verantwoordelijkheid van het handelen van de ervaringsmaatjes. Tijdens de onderzoekspilot

werd dit onderwerp ter sprake gesteld door de coach. Verantwoordelijkheden van het ervaringsmaatje zijn breder dan alleen het thema weglopen. Het gaat ook over de eigen verantwoordelijkheid van het handelen, en die van de zorgaanbieder daarin. De onderzoekspilot heeft opgeleverd dat de zorgaanbieder die 'Handen vol ervaring' aanbiedt verantwoordelijk is op welke manier de eigen verantwoordelijkheid van het ervaringsmaatje is geregeld. Het kan zijn dat er van een ervaringsmaatje een registratie in de Stichting Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ) wordt verwacht, waardoor zijzelf verantwoordelijk is en aansprakelijk gesteld kan worden voor het eigen handelen welke gebaseerd moet zijn op bepaalde beroeps- en gedragsregels. Het kan ook zijn dat dit niet van haar wordt verwacht maar een professional binnen de zorgaanbieder met een SKJ-registratie die verantwoordelijkheid draagt.

4.9. Rapportages

Het is van belang dat er goed gerapporteerd wordt over het contact dat een ervaringsmaatje heeft met de jongere. Om de vertrouwelijkheid van het contact tussen het ervaringsmaatje en de jongere goed te waarborgen zal hij/zij hiervoor toegang krijgen tot een beveiligde werkomgeving. Binnen deze werkomgeving rapporteert hij/zij in een contactjournaal over het contact met de jongere.

In een contactjournaal rapporteert het ervaringsmaatje de inhoud van ieder contactmoment. Dit contactjournaal is toegankelijk voor haar als ervaringsmaatje en voor de coach. Het is belangrijk dat de coach dit kan inzien om haar zo goed mogelijk te begeleiden in het contact met de jongere. De coach heeft dus ook toegang tot de beveiligde werkomgeving. Het is belangrijk dat het ervaringsmaatje de jongere hier in de kennismakingsfase al over informeert (zie het hoofdstuk 4.7.).

Ook de coach houdt een contactjournaal bij.

LITERATUUR

- Deci, E.L. & Ryan, R.M. (2000). The 'what' and 'why' of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 319-338.
- Eijgenraam, K., Bartelink, C., Daru, S., Kooijman, K., van Gastel, W., Visser, A., & van Bokhoven, I. (2016). *Toelichting en handreiking bij het Risicotaxatie-instrument Seksueel grensoverschrijdend gedrag (RiS), versie 2.0. Aangevuld met signalen en risico's meisjesluchtoffers loverboys (RiS-L)*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Keuzenkamp, S., & van Hoorn, E. (2022). Wat doen ervaringsdeskundigen er eigenlijk toe? Literatuurreview over de impact van ervaringsdeskundigen in één-op-één contacten. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 31(2), 4–22.
- McLeod, B. D., Southam-Gerow, M. A., & Kendall, P. C. (2017). Observer, youth, and therapist perspectives on the alliance in cognitive behavioral treatment for youth anxiety. *Psychological Assessment*, 29(12), 1550–1555.
- Miller, S. D., & Duncan, B. L. (2000). *The Outcome Rating Scale*. Chicago: Author.
- Vught, M., Kroon, H., Delespaul, P., & Mulder, C. (2012). *Consumer-providers in assertive community treatment programs/associations with client outcomes*. Washington, DC: Psychiatric Services.
- Wright-Berryman, J., McGuire, A., & Salyers, M. (2011). *A review of consumer-provided services on assertive community treatment and intensive case management teams: Implications for future research and practice*. Maryland: NIMH.

Handen vol ervaring

Wie zijn de ervaringsmaatjes?

De ervaringsmaatjes zijn slachtoffer geweest van een loverboy of werken samen met slachtoffers. Zij zetten hun (herstel)ervaringen in om anderen te helpen die soortgelijke situaties meemaken of hebben meegemaakt.

Wat doen de ervaringsmaatjes?

- Jullie hebben regelmatig contact, bijvoorbeeld elkaar zien, (video)bellen of whats-app
- Je ervaringsmaatje steunt jou door te luisteren, eigen ervaringen te delen en advies te geven
- Je ervaringsmaatje blijft betrokken zolang jij wilt, ook als je verhuisd of 18 jaar wordt

WAT ZEGGEN ANDERE JONGEREN OVER 'HANDEN VOL ERVARING'

- “Zij was er altijd om op terug te vallen”
- “Zij keek naar wie ik was, ze keek niet naar mijn verleden. Ze luisterde naar mij, niet naar wat de hulpverlening over mij zei. Dat gaf mij vertrouwen in mijzelf en mijn toekomst”
- “Ze gaf mij het gevoel dat ik het waard was”
- “Ik ben haar dankbaar. Zonder haar sta ik niet waar ik nu sta.”

WAT

Ervaringsmaatjes zijn ervaringsdeskundigen. Zij zijn slachtoffer geweest van loverboys (mensenhandelaren) of werken samen met slachtoffers. Zij zetten hun (herstel)ervaringen in om andere jongeren te helpen die soortgelijke situaties meemaken of hebben meegemaakt. Een ervaringsmaatje sluit aan bij wat jij belangrijk vindt en nodig hebt. Dit kan een luisterend oor zijn, praktische ondersteuning bij bijvoorbeeld afspraken met scholen en instanties, herstelrelaties met je gezin, bijstaan in aangifte, motivatie en advies bij hulpverlening, etc. Een ervaringsmaatje werkt vanuit vertrouwen. Zij wil, mag en kan niet zomaar informatie delen met anderen zonder jouw toestemming.

HOE

Wanneer je aangeeft een ervaringsmaatjestrject van ‘Handen vol ervaring’ te willen zal er een kennismakingsfase zijn. Je ontmoet een of meerdere ervaringsmaatje twee tot drie keer en het volgende kan jij dan besluiten:

- a. Ik voel een klik! Ik wil aan de slag met dit ervaringsmaatje.
- b. Ik voel geen klik met dit ervaringsmaatje maar ik wil wel een ander ervaringsmaatje ontmoeten.

- c. Ik voel geen klik en ik wil geen ervaringsmaatjestraject van 'Handen vol ervaring'.
Mocht je op een later moment anders besluiten, dan kan je alsnog aangeven dat je een ervaringsmaatje wilt ontmoeten.

Je hebt minimaal 1 x per week contact met je ervaringsmaatje. Dit kan op allerlei manieren, bijvoorbeeld elkaar ontmoeten, via whats-app of (video)bellen. Het ervaringsmaatje blijft bij jou betrokken, ook wanneer jij verhuisd of 18 jaar wordt.

VOOR WIE

Ben jij:

- een jongere;
- tussen 12 en 18 jaar oud;
- slachtoffer geweest van mensenhandel (loverboys) of andere nare, onvrijwillige ervaringen meegemaakt in relaties;
- thuis- of uitwonend.

En heb jij geen:

- verslaving en ben je niet bereid het drugsgebruik te stoppen;
- psychiatrische problematiek in cluster A (persoonlijkheidsstoornissen of Dissociatieve identiteitsstoornis (DIS)).

Dan kan jij een ervaringsmaatje ontmoeten!

CONTACTGEGEVENS

Zorgaanbieder

WAT ZEGGEN ANDERE JONGEREN OVER 'HANDEN VOL ERVARING'

- “Zij was er altijd om op terug te vallen”
- “Zij keek naar wie ik was, ze keek niet naar mijn verleden. Ze luisterde naar mij, niet naar wat de hulpverlening over mij zei. Dat gaf mij vertrouwen in mijzelf en mijn toekomst”
- “Ze gaf mij het gevoel dat ik het waard was”
- “Ik ben haar dankbaar. Zonder haar sta ik niet waar ik nu sta.”

WAT

Ervaringsmaatjes zijn ervaringsdeskundigen. Zij zijn slachtoffer geweest van loverboys (mensenhandelaren) of werken samen met slachtoffers. Zij zetten hun (herstel)ervaringen in om andere jongeren te helpen die soortgelijke situaties meemaken of hebben meegemaakt. Een ervaringsmaatje sluit aan bij wat een jongere belangrijk vindt en nodig heeft. Dit kan een luisterend oor zijn, praktische ondersteuning bij bijvoorbeeld afspraken met scholen en instanties, herstelrelaties met het gezin, bijstaan in aangifte, motivatie en advies bij hulpverlening, etc. Een ervaringsmaatje werkt vanuit vertrouwen. Zij wilt, mag en kan niet zomaar informatie delen met anderen zonder de toestemming van de jongere.

HOE

Wanneer een jongere aangeeft een ervaringsmaatjestrject van ‘Handen vol ervaring’ te willen zal er een kennismakingsfase zijn. Ze ontmoet een of meerdere ervaringsmaatje twee tot drie keer en het volgende kan zij dan besluiten:

- d. Ik voel een klik! Ik wil aan de slag met dit ervaringsmaatje.
- e. Ik voel geen klik met dit ervaringsmaatje maar ik wil wel een ander ervaringsmaatje ontmoeten.

- f. Ik voel geen klik en ik wil geen ervaringsmaatjestraject van 'Handen vol ervaring'.
Mocht de jongere op een later moment anders besluiten, dan kan zij alsnog aangeven dat ze een ervaringsmaatje wilt ontmoeten.

Een jongere heeft minimaal 1 x per week contact met een ervaringsmaatje. Dit kan op allerlei manieren, bijvoorbeeld elkaar ontmoeten, via WhatsApp of (video)bellen. Het ervaringsmaatje blijft bij de jongere betrokken, ook wanneer zij verhuisd of 18 jaar wordt.

ONDERZOEK

Onderzoek naar 'Handen vol ervaring' heeft bevindingen opgeleverd die er op lijken te wijzen dat er mogelijk een positieve samenhang is tussen de inzet van een ervaringsmaatje (met eigen ervaring) en het welzijn of maatschappelijk functioneren van een jongere.

VOOR WIE

- Jongeren;
- tussen 12 en 18 jaar oud;
- slachtoffer (geweest) van mensenhandel (loverboys) of andere nare, onvrijwillige ervaringen meegemaakt in relaties;
- thuis- of uitwonend.

Voor wie niet:

- Jongeren met verslavingsproblematiek en die niet bereid zijn het drugsgebruik te stoppen;
- jongeren met psychiatrische problematiek in cluster A (persoonlijkheidsstoornissen of Dissociatieve identiteitsstoornis (DIS)).

CONTACTGEGEVENS

Zorgaanbieder